August Wielowski

SIMONIS SIMONIDÆ POEMATIA AVREA

cum antiquitate comparanda

edita ex Bibliotheca

IOACHIMI MORSI

Accedit

VITA ET OBITVS MAGNI IOANNIS SAMOSCHI PATRONI SIMONIDIS.

LVGD. BATAV.
Typis Iacobi Marci,
CIƆ IƆ C XIX.

TVTA EST ÆGIDE
PALLAS.

ILLVSTRISSIMO AC EX-
CELLENTISSIMO

PRINCIPI ET DOMINO,
DOMINO

OCTAVIANO ALEXANDRO,

DVCI PRONSCENSI,

DNO. MEO CLEMENTISSIMO,

IOACHIMVS MORSIVS

SALVTEM ET FELICITATEM
PERPETVAM P.

AB eo tempore, PRINCEPS LITERATISSIME, quo Nobilissimus & inusitatâ doctrinâ celeberrimus THOMAS SEGHETVS BRITANNVS, ante decennium me adhuc admodum adolescentem, & Amplissimum virum Dominum IOANNEM VVOWERIVM

meum, generis humani, (heu quondam!) delicium, in patrio nostro solo humanissimè inviseret, & ex Simonidæis hisce, quas Serenissimo tuo nomini consecratum eo, odis, priores duas à se editas liberaliter obferret, de iis in lucem reducendis semper cogitavi. præcipuè cum perpaucissima tantum earum exemplaria typis excusa prodiisse, nec vnquam illorum vlla in Bibliopoliis publicitus extitisse, simul intelligerem. Quod meum consilium, ecce tibi, vbi veteri meo, ac quantum est hominum fidissimo familiari, MARTINO RVARO, quem ob ingenium sublime, iudicium acerri-

acerrimum, & variam atque re-
conditam eruditionem, mecum
olim venerabitur posteritas, in-
dicarem: factum vt non tantum
hic illud cum aliis, quos eius-
dem instituti mei participes red-
dideram, mirificè probarit: sed
& cætera benignè suppeditarit,
quæ istis cum vitâ ac obitu lau-
datissimi ZAMOSCI, Patro-
ni SIMONIS SIMONIDIS
clementissimi, adiecimus, quo
me in proposito meo optimo
confirmaret. Aggressus itaque
serio, quod molitus iampridem
opus, nec diutius invidiosè de-
litescere penes me immortales
Excellentiæ tuæ gentilis labores
passus sum. Feliciter enim tandē

eos, Musis ac Gratiis applauden-
tibus, sub tuo, Apollinis nostri,
faustissimo auspicio, in thea-
trum literatorum totius terra-
rum orbis produco. Nam tu
præter Regias disciplinas ac Im-
peratorias artes, non solum eam
exotericarum Linguarum peri-
tiam tibi comparasti, vt civem
te suum Germani, Belgæ, An-
gli, Galli, Itali, Hispani, &c. ag-
noscant: sed & hanc quoque in-
terioris literaturæ singularem
scientiam, vt præ ceteris natio-
nis vestræ, eximias authoris no-
stri dotes, vnicè æstimare queas.
Referens planè nobis in vniver-
sis divinum genitorem tuum,
Tartarorum debellatorem for-
tissi-

tissimum, Senatoremque Regni Poloniæ sapientissimum, quem iam

---fama vehit trans æquora, transque
remotas
Tethyos ambages, Atlanteosque recessus.
Audijt & gelido, si quẽ Mæotica pascit
Sub Ioue, vel calido si quis coniunctus
in axe
Nascentem te Nile bibit.

cuius, vbi meliore mihi otio frui contigerit, familiam potentissimam, & maternam SANGVSZOIONAM stirpem antiquissimam, maiorumque vestrorum egregia facinora, ac propria merita & ornamenta, quæ

--- nec ventura silebunt
Lustra, nec ignotâ rapiet sub nube ve-
tustas,

 si vitæ

si vitæ meæ fila Lachesis aliquantulum adhuc extenderit, iusto debitoque elogio persequar. Nunc præmittere placuit aurea hęc, ac cum omnibus priscis comparanda Poëmatia, cultus erga virtutes tuas cœlestes, affectusque mei incredibilis, qualecunq; monumentum: victurum tamen, quemadmodum confido, quamdiu Græcis Latinisque literis honos aliquis in mundo erit. Quod, tu Heros magnanime, pro innatâ pietate à cliente tuo excipe comiter, ac Nestorea, cunctis florens bonis, prosperè vive sæcula, mei in favore perennans.

Festinabam Lugd. Bat. A. C. M DC XIX. Mens. April.

An

AD

CLARISSIMVM VIRVM

DN. IOACHIMVM MORSIVM

SIMONIS SIMONIDIS

ODARVM ET RELIQVORVM POEMATVM

Editionem parantem.

Clarißime vir,

POstquam rancidos aliquot versus Albo tuo inscripsissem, tu me velut opum tuarum prodigus quam plurimis munusculis è litterariâ tuâ supellectile depromtis ditasti, & pariter amicitiæ tuæ fores mihi homini nec litterato, nec tamen litterarum osori aperuisti. Nunquam certè maiore cum usurâ versus meos exposui, & fœnerator hîc magnus sum, qui pro vilibus istis mercibus, pectus tuum amicißimum lucratus sum. Quanquam verò is non sim, qui Critices studio ullam mihi laudem com-

comparaverim, tamen ſemper illos magni feci, qui cum iſtis ſtudijs ſolidam rerum cognitionem coniunxere. Nempe vti Homericus ille Iuppiter providè res humanas lætis & triſtibus attemperat, ita Muſarum Deus Apollo, modo prodeſſe, modo delectare amat. quorum alterum præſtant accuratioris litteraturæ ſtudia, alterum ipſarum rerum ſcientia. Vtrumq́; feliciter coniunxiſti doctiſſime Morſi. Cuius rei teſtimonia indies luculenta præbes, dum modo vtiles, modo iucundos, & vel ſolâ novitate gratos doctiſſimorum virorum libellos, litteras & commentationes in lucem edis, quæ tenebris preſſæ nec autoribus gloriam, nec tibi gratiam, nec lectoribus vtilitatem aut oblectationem fœnerare poſſunt. Nunc verò dum Editionem paras Odarum & cæterorum poematum Simonis Simonidæ, gratulor communibus ſtudiis, ad quæ acceſsio hæc facta eſt tuâ operâ & ſtudio. Ego hiſce ſequẽtibus verſibus tibi hoc tuum inſtitutum gratulor & commendo. Vale vir præſtantiſſime & de bonis benè

mereri

mereri perge. E Museo nostro, duod. Kalend. April. Anno M D C XIX.

Tuus

CASPARVS BARLÆVS

Professor Philosophiæ Lugduni Batavorum, & Proregens collegij Illustrissimorum Ordinum.

INusitati carminis novum vatem,
MORSI, *reponis, & prioribus seclis*
Natam poësin, gestibusq; Græcorum
Saltata metra barbitis Latinorum
Aptata præbes, Pindariq; delapsum
Ceu monte flumen Italûm refers linguâ.
At nunc poëta falsus esse cæpisti
Numerose FLACCE, *docta dum tibi Sappho*
Non æmulandum Pindari melos laudat.
Ruit ecce Simon axe vel sub Arctoo,
Numeris solutis lege, nec tamen ponto
Facti daturus insolentis exemplum.
Erepta laus est Græciæ, nec Argivis
Iam sola gressu Musa vadit adverso.
Sequimur Latini, gloriæq; Graiorum

Libamus

Libamus aliquid. Omne quod venit seclũ
Prioris vmbra est, æmulumq́; transacti.
Imitamur illud posteri, quod inventum
Prisci dedêre. prima cura maiorum est,
Nostrûm secunda. Tuque Apollinis myst es
Præclare MORSI, *perge sacra doctorum,*
Pressosque luci vindicare scriptores.
Gratũ Promethei non minùs fuit factum,
Quod Solis ignem commodarit his terris,
Quã qui creavit. Laudis est perennãtes
Res invenire, sed dedisse maioris.

AD EVNDEM.

QVid obsoletas, Hellas, erigis cristas?
Aures Latinæ, corq; quid fodis Musæ
Lyræ, superba, laude? surgit en contra,
Opprobriumque vindicans it huc Romæ,
Non ille ab amne Tibridos, nec ex vllis,
Quas sol benigno lumine irrigat, terris,
Sed inde, quo Permessidos sacram lymphæ
Fastidiosi vix tui putent isti
Manasse guttam, à fonte Vistulæ longè,
Seque in theatrum celsus eruditorum
Fert ingeni fulvis SIMONIDES *pennis,*
Et

Et voce Dircæum lacessit impune
Cygnum, stupendus orbis illius Phœnix.
O quanta, MORSI,*corculum Camœnarū,*
Politioris arbiterque doctrinæ,
Et prome conde; quāta, quos amat Phœbus,
Debemus omnes anxiæ tuæ curæ,
Quæ profuturum posteris nihil terrâ
Sinit sepultum, sæculumq; defendit
Contra vetustatē, SIMONIDENq; *ipsum,*
Non illi vt impar, huic putetur ingratū?

MART. RVARVS.

Errores operarum.

Pag. 1. *lin.* 3. *lege Ioelis p.* 24. *l.* 8. *honores; p.* 25. *l.* 1. *ode* III. *l.* 11. *ode* III. *p.* 26. *l.* 3. *iubar l.* 23. *alites. p.* 27. *l.* 1. *Ode* III. *l.* 20. *meta. p.* 31. *l.* 21. *cura p.* 33. *l.* 13. *Tale p.* 36. *l.* 9. *Pedem morantem l.* 27. *frangit p.* 37. *l.* 10. *decus, l.* 26. *orbi p.* 41. *l.* 5. *atque, p.* 42. *l.* 8 *lachrymis sanctissima p.* 43. *l.* 24. *instruimur, p.* 44. *l.* 2. *anteferat. l.* 28. *Musarumq; p.* 46. *l.* 17. *pelasgæ. l.* 20. *dabas l.* 22. *conterere, p.* 47. *l.* 3. *laborem, l.* 12. *etiam iungo p.* 49. *l.* 11 *beneficii p.* 50. *l.* 1. *es l.* 20. *nonnemo p.* 51. *l.* 19. *provt p.* 53. *l.* 24. *mutitationem p.* 55. *l.* 9. *vestras, l.* 25. *solatia l.* 27. *studio p.* 56. *l.* 1. *seclis, l.* 4. *versentur l.* 15. *sibiq; l.* 24. *nepos audiat p.* 57. *l.* 1. *sese p.* 58. *l.* 3. *Aspicite vt vestris in vultibus omnia figunt l.* 14. *virtutem p.* 59. *l.* 2. *Pirithous l.* 14. *communi l.* 23. *Die p.* 61. *l.* 9. *meæ, l.* 13. *habiturum, l.* 17. *Cecklinium, p.* 63. *l.* 9. *ingenio tuo p.* 64. *l.* 8. *qu' p.* 73. *l.* 21. *hominem p.* 75. *l.* 25. *concedebatur p.* 76. *l.* 5. *assuesceret p.* 79. *l.* 12. *exspectat p.* 83. *l.* 10. *disposuit p.* 59. *l.* 18. *petere p.* 105. *l.* 18. *vellet p.* 117. *l.* 20. *dele In, &c.*

ELOGIA SIMONIS SIMONIDÆ

A

CLARISSIMIS VIRIS SCRIPTA.

IVSTVS LIPSIVS

Cent. V. *Miscell. Epistol.* LVII.

LIteras tuas, & quod librorum adiunctum fuit, nimis libens legi. illas, ab humanitate & affectu mei, quem spirabant; istos, ab eruditione varia, quam præferebant. Ego mi Simonide, vt de affectu dicam, pretium laborum meorum censeo à talibus amari: id est, doctis, bonis, quorum inter apices te pono. vt fama mihi non dixerit (quam & hîc habes) vnum illud *carmen tuum in Imagines Zamoschianæ dietæ* approbet: quod, ita me Deus,

eruditum, antiquum, ſuave eſt, & numeros ac phraſim Catulli ac veterum illorum habet. Macte! ſpondeo tibi, paucos in Europa (& eſt ingens poetarum copia, vt apum) paucos, inquam, qui meo quidem ſenſu ſic ſcribant.

MELETIVS PEGAS

Papa ac Patriarcha Alexandrinus, Conſtantinopoleos Præſes,

EPISTOLA

AD

IAN. DOVZAM.

HOrum omnium teſtem atque participem voluit Deus Opt. Max. Georgium filium tuum, cuius nobis adventus conſolationem attulit non vulgarem; eſt enim iuvenis generoſæ indolis, nihiloqne à Patre te, viro & ingenio & eruditione pereleganti, degeneris; adde

mores candidos, progressusque in literarum studio non contemnendos; is secum attulerat literas Eruditissimi hominis Simonis Simonidis, quibus iuvenem commendabat: erant hæ altera consolationis mihi pars, &c.

IANVS DOVZA
NORDOVICI DOMINVS
In Epistola
AD
GEORGIVM FILIVM.

SCias magnam me levamenti partem eius doloris, quem ex fratris tui obitu maximum mehercule ac gravissimum conceperam, ex literarum tuarum lectione consequutum. in quibus illud longè acceptissimum de Interpretis illius Polonici, natione Armenij, doctrinâ ac virtutibus quod scribis.

Neſcis, mi fili, quantâ cum animi voluptate illam Epiſtolæ tuæ particulam ruminaverim, vbi non modo tanti viri faventiam vltrò tibi oblatam gloriaris ac prædicas: verum etiam incomparabilis viri SIMONIS SIMONIDIS benevolentiæ fores iampridem tibi patefactas, aditum tibi porro ad doctiſſimi illius ac diſertiſſimi interpretis amicitiam concinnaſſe. Macte iſta induſtriæ indole; Macte tantorum virorum faventiâ. quam quidem ego pluris æſtimo,

Quam ſi me liquidus Fortunæ rivus inauret.

Et vero vtrumque meis literis audacter compellaturus fueram, ſi per negotia Reip. licuiſſet, ac gratias vtriuſque noſtrum nomine acturus. Merito vtique ac lubens. Nunc ceſſator eſſe cogor, ac commodiori tempori hoc ſcribendi officium reſervare. præſertim ad SIMONEM SIMONIDEM, quem virum ego iam-

iampridom *exſcriptis editis AEliopæane, puta, atque odis pindaricis, tum Loëlis Paraphraſi illâ Poeticâ multo quæſitiſsimâ*, procul diſſitus licet, & veneratus ſum & admiratus. O eximium illum & mei ſtomachi vatem! vtrique proinde me tua operâ de meliore nota commendari, ſimul apud illuſtrem Regis Polonici Legatum, Caſtellanum dico Halicenſem, me inſinuari, atque adeo in gratia poni curę habeas velim, &c.

GEORGIVS DOVZA

IN ITINERE SVO CONSTANTINOPOLITANO

Pag. XIV.

HVic vrbi (de Leopoli loquitur) plurimum me debere fateor, quod hîc cum SIMONE SIMONIDE hoſpitium & amicitiam contrahere licuerit: qui vir quanto Orcheſtræ plauſu Parnaſſi callem in-

 ſtite-

ſtiterit, *è ſcriptis eius editis AEliopææ-ne videlicet, & Caſto Ioſepho, tum Ioelis illâ Paraphraſi* ſatis ſuperque conſtare arbitror.

THOMAS SEGHETVS
AD
Virum Ampliſſimum
GEORGIVM MICHAELEM LINGELSHEMIVM
Sereniſſimi Electoris Palatini Conſiliarium,
Cum ipſi inſcriberet duas SIMONIDIS odas priores.

DVas haſce odas V. A. præſtantiſſimo & ampliſſimo viro HENRICO WOTTONIO, Britanniæ Regis ad Venetos legato, communicavit ſummus vir PAVLVS VENETVS SERVITA; ampliſſimus WOTTONIVS mihi. Eas, numquam (quod

ſciam) editas, quod ſapere ſupra hoc ſæculum viderentur (adeò quidem vt cum Pindaricis contendere audeam, affirmareque nihil vmquam latinè in hoc genere par viſum) publici iuris viſum eſt facere; ne mala aliqua manus in ſervitutem vindicaret, & vt viri aliàs quoque celebris memoria conſervaretur. Volui autem in tuo nomine apparere, vt grati mei in illum animi ſignificatio aliqua extaret, cuius in me benigni tot exſtant monumenta. De alieno liberalis fui, quod frivola mea excutienti nihil te dignum occurrit. Non es autem rogandus vt comiter ſuſcipias, qui primùm viſis adeo captus es vt vltro exemplum poſceres. Tantum vero abeſt vt gratiam ipſe conciliatum apud te eam præſtantiſſimis verſibus, vt contrà mihi ab ijſdem auctum iri putem. Tibi debebit noſtra ætas quod antiquis paria legit; SIMONIDÆ quod antiquitati non invidet. Vale V. A. &

persuade tibi, meritissimo tuo, omnia tibi in me licere. Hanoviæ IV Eid. Ian. cIↃ IↃCVIII.

SIMONIS SIMONIDÆ

Odæ duæ.

THOMÆ ZAMOSCHIO IOANNIS FILIO.

ODE. I.

STRO. I.

THOMA, tu quidem nunc
Vesceris ævi lenibus auris,
Matris vnicus lepor,
Mentem novellam lusibus
Lactans, neque dum sciens
Mærores curamq; severam,
AEtatis ignorantiis lætus satis.
Tuus interea sator in-

-victum

victum sponte offerre periclis
Pectus audet, sanguineam procellam
Belli arcens patria à sua.

ANTISTRO. I.

Aurea vnde terras
Pax tegat, illi gloria surgat
Ad plagam volans poli.
Consuesce iam nunc acribus
Aurem domitare di-
ctis, & te tanto genitore
Dignũ incipe gerere. non Deorũ tu audias
Soboles melius patre præ hoc,
Nec virtutum excelsius olim
Culmen ascendas, neque lætiorem
Fortunæ invenias sinum.

EPOD. I.

Quamvis avorum non tibi origines
Cum ipso nomine conditæ Polono
Desint, vetustatis propage ab vltima,
Sed genitor tuus
Luce tanta se tulit ante cunctos,
Præstinxe lumina omnium vt
Credatur, primusq́; dedisse
Exordium stirpi inclytæ,
Mortalium sortem exuperans, propior

Diis, superûm ingenia æmulus.
Age, fili, non tu speculum te ad
Splendidius potes exigere, (rentis.
Quã facta attentus servans recolensq́ pa-
Ast pulcherrima rerum,

STRO. II.

Fama quæ modò astris
AEquat, opaca nocte teguntur
Mox, iacentq́ proruta,
Ni oblivionis invidæ
Nubem memor auferat
Musa. huius si me quoque suasit
Arcum vocalem Parca verax tangere:
Alacer tibi ego ambrosiam hanc
Defundam non paupere dextra.
Plenior tu olim ævi animisque maior,
Splendores releges tuos.

ANTIS. II.

Limpidum per orbem
Cæli oculum si mittere tentem,
Sole pulchrius nihil
Venabor in sudo die.
Regum neque glorias
Inter, quicquam laude Bathoræ-
-a maius emicat meam circa chelyn.

Columen

Columen fuit ille & apex
Summus rerum, quo auſpice virtus
Arduum cælo caput efferebat,
Florebant cata pectora,

EPOD. II.

Ibant feroces vulneribus viri,
Placebantque ſibi hoſtium cruore.
Tuus ſed omnes inter exſtabat pater,
Dans radios procul:
Qualis ornus eminet inter ima
Dumeta. eum ſibi vnicum
Rex florem decerpſerat, ex quo
Suos honores necteret.
Nec falſus illo præſidio viguit.
Seu fera munera militi-
-æ, ſeu pax iucunda vocabat,
Ille acies quatere armiſono
Horrore, ille animos legũ frænare lupatis,
Blandus, ferreus idem.

STRO. III.

Nomen ad tam amicum
Regis humum prona venerare
Fronte. origo maxima
Veſtri ex eo fluxit boni.
Veſtra is decora omnia

In lucem produxit apertam.
Ignotus auri lateat incassum nitor,
Manus artificis nisi so-
-lers, ereptum carcere cæco,
Divitum mensis, superûmq; templis,
Grato munere dedicet.

ANTIST. III.

Viveres saluta-
-re ô iubar, ô divine Bathoreû;
Non Polonia hostium
Ludus foret. non Dacia
Quondam tua sat potens,
Nunc fortunæ, (eheu!) pila, supre-
-mis fluctuaret pressa tempestatibus.
Spoliata suo veluti
Navis rectore, æquoris omnes
Fert minas, nudum latus his modò illis
Ægrè saucia cautibus.

EPOD. III.

Spiris modò illam immanibus occupat
Draco ingens, avidè sacrum cruorem
Pastus tuum, & funesta ricta latè hians.
Nec satis. impete
Se dedit nostra ad ferus vsque regna,
Gentesque vicinas ruit.

Haud

Haud impune, haud linquet invltam
Pestem hanc manus Zamoscia,
Hîc hîc mihi te, ô die puer, memorem
Da, quibus ad mala tanta vi-
-is ventum; vt lapsum similem post
Cautior effugias, neque tu- (puli ictum.
-am ætatem temere affligas tanti ad sco-
Mærens vulneris oram

STRO. IV.

Istius retracto.
Nam macula hæc infestat amicos.
Quando desinebat in
Terris diurnare ille Rex,
Dacis iuvenem suis
Rectorem linquebat, vt ævum
Positus tamen sub optimis tutoribus
Ageret, melior quoad æ-
-tas maturis surgeret annis.
Quandiuq́; istis stetit institutis,
Pulchre Dacica res stetit.

ANTIS. IV.

Sed reiecta postquam
Imperia, excussumq́; senile
Est iugum, & licentia
Permissa percussoribus

Ferri.

Ferri: ſubito in bonos
Cuſtodes deſæviit enſis. *(malis.*
Hæc porta (prò nefas!) data eſt tetris
Velut aggeribus maria
Ruptis, terras impete pleno
Occupant, lætoſque boum labores
Vaſtis gurgitibus ferunt.

EPOD. IV.

O quiſquis iſtis conſiliis modum
Præcinis, nimis ah nimis cruentum,
Non ſentis in tuum recaſura hæc caput?
Iuſtitiæ vigil
Cuncta figit longè oculus, ſuiſq;
Apprendit anſis noxios.
Dum ſanctis deflectere quæris
Fluxam iuventam moribus,
Exoticis dumq; atteris opprobriis,
Forte tibi vt pateat via
Languentis vitam per inertem
Tutior, ad ſaturandum animum
Seu dulcedine prædæ, ſceptri ſive rapinæ.
Idem vulnificus te

STRO. V.

Enſis abſtulit. te-
cum cecidit lectiſſimus vna

Flos

Flos virûm, patres boni,
Fulmenta Daciæ vltima,
Hausti exitio aspero.
Nam quis tum non credidit omnes
Nervos ruentis amputatos Daciæ?
Iterumq́; iterumq́; tuam
Appello blanda venia aurem,
O mei regis genus, ô Bathoreû.
Vtcunque impia funera

ANTIS. V.

Excitata sunt abs
Te, tamen immunem fuerat par
Cædis atque sanguinis
Servare fraterni manum.
Hoc fonte tibi malo-
-rum venêre examina dira,
Facemq́; Tisiphone adfuit quassans nigrā,
Tua quæ furiis premeret
Fata infestis, stare loco nec
Aut pati tutam sineret quietem.
Nam quisquis relegat tuæ

EPOD. V.

Vitæ tot Euripos, tot inania
Momenta, exiliique cursum iniqui,
Rerumq́; cœptarum refluxus irritos;

Dispiciat liqui-
-do flagelli vltoris eam esse labem.
Tu Marte quamvis ferreo
Par primis victoribus ires,
Regumq́ te alta affinitas
Bearet, istis præsidiis tamen ad
Exitia vsus es vltima,
Pæne ad vana insomnia felix.
Nunc tibi vix miseræ superest
Libera sola fugæ latebra, obscuriq́ recessus.
Dii recto pede fortu-

STRO. VI.

-nam tuam reponant,
Et placidi tandem aspiciant te.
Nec tibi ô sacrum caput
O debite altioribus
Orsis iuvenis, suo
Quem Roma insignem colit ostro,
Tractare clavum Daciæ ingratis datum.
Lacrimis oneror memorans,
Quam te indigna morte peremptum
Prædo periurus rapidè involavit.
Quod monstrum prius execrer?

ANTIS. VI.

An dolos quibus te

Perculit

Perculit impurus veterator,
Prodiditque victimam
Innoxiam immiti lupo?
An Punica iussa pel-
-lacis, nexu regna vorantis
Viciniæ? an tuis peristi animis volens?
Potiora minoribus au-
-sus mutare, & quæ nihil ad te
Attinent, aris melior sacerdos,
Quàm regum solii capax.

EPOD. VI.

Portum senectæ sit mihi tangere
Illæsa rate. naufragam iuventam
Turbo protervus vexat insano mari.
Nec sapere advenit,
Post nisi exhaustis varia procella.
Ille optimos cursus tulit,
Ætatis per lubrica qui se
Duci manu admisit senum,
Modumq; fidis consiliis tenuit.
Dic puer, (tibi nam labor
Hic sumptus) te mens mea quærit.
Te licet & genus & genitor, (suprema,
Et gazæ, & decorent rerum incrementa
Nec felicior olim

STRO. VII.

Te ſit vnico alter:
Poſcere nil præſtantius a Diis
Hanc tamen potes vicem.
Mortalium vt germen ſumus,
Cunctis ſubeunda lex
Fati, ſerò vt patre carendum
Contingat hoc tibi, nec viros inter niſi
Poſitum ſenii ipſe ſatur
Linquat, tuto & collocet ævo.
Iam tibi lætis ſpoliis onuſtus
Vltus perfida nomina

ANTIS. VII.

Advenit, tibi iſta
Præmia, manſuros tibi honores
Congerens. viden' virum
Quantus præit famæ ſonor!
Viſas acies fugax,
Ille olim atrox non tulit hoſtis,
Alienaq; affectans, ſuis ægrè excidit.
Avidam cohibere ſitim,
Et menſuram noſcere habendi, (vmbras
Magno opus dignum Hercule. ſæpe dum
Maiores inhiat procax

EPOD.

EPOD. VII.

Fames, dolosis ingemuit cibis,
Et mala crepuit patens inani.
Sed tecta coniugemq́ue caram, prorsus vt
Nullo adit ambitu?
Vt Deûm supplex veneratur aras?
Accepta dona illi ferens,
Incertum mansuetior an for-
-tior. Secundent perpetim
Quicunq́ue Divi te sibi conciliant.
O iubar, ô columen meum,
O lux sola, invicte Samosci
Te te ego sæpe bona cumulans
Affabor laude, & natis Helicone corollis
Cingam tempora amica.

GEORGIO ZAMOSCIO

EPISCOPO CHELMENSI.

ODE II.

STRO. I.

AGe grex sacer, mystæ inclyti,
Quorum muneris est, Dei
Aurem carmine blando

Mulcere, & æternam domum
Enthea insonare voce:
Adeste, atque fidis meæ
Servate nunc lenem modum,
Dum novus ingreditur sacerdos
Templa hæc, sacrum vt gestet tiaræ decus,
Arisq́; eam præsit per oram.

ANTIS. I.

Amore nam pectus meum
Fixit gente Samoscia
Cretus, cui ego totum
Me debeo admissus cliens.
Solis igneos nitores
Non est nubibus invidis
Extinguere. nec olim aurea
Musa, suis meditata in antris,
Quicquid venustum protulit in diem,
Spernit vel hæc vel altera ætas.

EPOD. I.

Laude virtus se æstimat, & beatos
Ponit inter, hoc breve
Damnum ævi inde rependens,
Si qui interim vir prodiit
Gestans honores conspicuos lyræ,
Paucissimum quale est genus,

Vt pon-

Vt pondus huius nominis impleat,
O dii quam tamen ædibus
Raris amicè admittitur,
Omnes dum abuti illum expetunt,
Gratis algeat vt tamen

STRO. II.

Contemptibus frustra improbis
Attritus. mihi pestis hæc
Non illuxerit vnquam,
Samosciam ingresso domum:
Quæ modò vnicus patet por-
-tus virtutibus (heu nefas!)
Paßis repulsam sordidam.
Sub numerum haut veniant arenæ
Quæ latè apricis littoribus iacent;
Nec quot viros laude eminentes

ANTIS. II.

Summa educat Samoscius
Splendor sit facile exequi.
Hac Mavortia corda
Producta venere ex manu,
Artibus quoque imperandi
Instructißima nomina.
Hinc & senati fulgurant
Culmina, consiliis adultè

Patres: ſacrorum hinc alma ſeges virûm,
Antiſtites templis verendi.

EPOD. II.

Veſtra nunc pars emicat ô meam cui
Lætus adfero chelyn,
Felix ſorte Georgi:
De gente quamlibet tua
Non primus iſtam tu teris orbitam.
Præivit hoc veſtigium
Vel nuper, exactam Gomolinius
Inſiſtens pietatis at-
-que ſanctimoniæ viam.
Vel ante caſcis ſæculis,
Sanguis veſter ut evolat

STRO. III.

Procul vetuſta origine.
Multi conſimilem gradum
Inſignes tenuere.
Sed iſta maieſtas ſacri
Liminis, lacunar atq; hoc,
Caſtum qua inferimus pedem,
Vellit mihi aurem & ſubmonet,
Quandoquidem pietas Samoſcî
Divi hiſce THOMÆ *nomen honoribus*
Mactum eſſe iuſsit, & ſacravit

ANTIS.

ANTIS. II.

Splendoris admirandi opus:
Thomæ præsulis vt meo
Surgat gloria cantu.
Qui sanguinis vestri fuit
Germen, vsq; tamen remoto
AEvo, quando Poloniæ
Pars Slessa Bresla crevit
Teutonicas modo quæ inter vrbes
Avulsa nostris stat regionibus
Adiuncta, tum superbiit pa-

EPOD. II.

-store tanto. nunc etiam revolvit
Famam honore candido,
Et charta celebri ornat.
Fuisse nobilem artium,
Fuisse fluxos frangere qui asperis
Mores lupatis arduus
Calleret, indignantia odia immemor,
Virtutem acer ad vnicam,
Ire obviam raptoribus
Acer lupis, nec vltimam
AErumnam impiger aggredi,

STRO. IV.

Vel vsque carcerem ad tetrum.

Tantum excesserat impius
Hostis tristibus iris,
Vt raptum ab aris optimum
Traderet senem in catenas,
Fœdisque acciperet modis.
Per arduum callem viæ
Tendere ad emeritos honores
Samoscium est. exercita post tamen
Fortuna per verum laborem

ANTIS. IV.

Fixo manet constans pede.
Quondam hac sorte atavi vigent
Provecti, neque fatum
Mutavit in nepotibus.
Nonnihil beatius te
Auxit, muneribus datis,
Sudore partis (Gratiæ
Non fugiunt animum tuum, nec
Sumes superbus quæ tibi fas vetat)
Sudore partis eius, in quem

EPOD. IV.

Tota nunc moles patriæ recumbit,
Publicæq; onus rei.
Durus tu tamen vrge,
Et te exige vltro ad aspera.

Iustum

Iustum & laborem præmia post cape;
Ne te extulisse vel pudor
Obrepat illi qui sibi debita
In te munera contulit;
Fortuna vel mutet fidem;
Quam continere æquo gradu
Olim grandius est opus.

THOMÆ ZAMOSCIO
CAPITANEO KNISINENSI
ODE
STROP. I.

MVsa, veritatis arvum
Recto sulco findere par est;
Præcipuè iuvenilem apud aurem,
Quam blandiens susurrus è mentis statu,
Perniciem trahit in pudendam,
Amore sauciam sui,
Fallacibus præconiis inescatam.
Tu committere noli,
Mendaciorum vt nos temerè arguat
Vlla ætas, speculo quæ velut in nitido
Olim reddit conspicuas facies

Dictorum ineptè aut naviter.

ANTIS. I.

Solis at inbar, per amplum
Æquor cæli, lampade aperta,
Flammivomum radium iaculantis,
Rectis oculus obtutibus non suscipit,
Ignibus ex nimiis tenebras
Et cæcitatem quin trahat.
Imaginum quod lævitas, vel undarum
Splendor temperat apertè,
Benigniorem visibus exhibens
Vim flāmæ, & reprimens oppositis veluti
Lentis umbris, aspicere vt liceat
Solis facem pulcherrimam.

EPOD. I.

Tu quoque, o vitæ inbar, o supremum
Sidus, inclita veritas,
Blandius insinuas capacem
Aurem tui, velo super
Condita, dulcē agitans intus amaritiem.
Qui tuos vultus ferat irretorto
Lumine, hunc fabor superare longè
Promas fulminis alites
Vitabo ego procacem,
Odii creatricem, insolentiam linguæ,

Quum me cupido flexanima impulit
Affari unicum alumnum, (*latu*
Tentantem primam pennam proferre vo-
Insolito, & inde erumpere carceribus.

STRO. II.

Gestientem aperta vitæ
In spacia, ingentesque recessus.
Magnanimi soboles genitoris,
Qui portam Olympi contigit virtutibus
Intrepidis, patriæ parentis
Nomen potitus arduum,
Te Thoma, te fili optime, optimo voto
Fidus prosequar augur;
Vestigium si ponere in orbitam
Contendas patriam, culminaq́ illius ap-
-prendas laudum; non labor Herculeas
Vltra columnas tendere.

ANTIS. II.

Sit tibi suprema meta
Hæc vtinam conatibus olim
Ritè tuis se præbeat æquam.
Nec vana spes nos fascinat, pulchris super
Principiis, quibus indolem sci-
-tè perpolivisti tuam.
Fundamine hoc iacto, nihil caducum, ni-
-hil

-hil structurum humili orsu,
Quin editurum splendida nominis
Sacrarum & virtutum decora omnigenæ.
Quum nec parte ista tibi provida mens
Cari parentis defuit.

EPOD. II.

Qui licet fatis raperetur, & te
Orbitatis in aspero
Linqueret, ancipitiq; lapsu:
Ætatulam tamen tuam,
Et studiis, & rectoribus applicuit
Sedula cura tibi comparatis,
Qui manum fidã ad genus omne splendo-
rum nossent tibi porgere.
Nec tu sequax bonis tu-
-is defuisti; quin labore perstante
Ad templa doctrinæ ardua vectus es;
Culturamq; iuventæ
Musarũ in gremio posuisti; strenuus idem
Fingere te duri Martis ad arbitrium.

STRO. III.

Quod satu venit benigno
Naturæ, aut divinitus haustum est,
Hoc regnat, longeq; relinquit
Artes minores anxia solertia.

Sed

Sed neque vitigenus latex, nec
Fœcunda frugibus sola,
Sine adiuvante germinant ope externa.
Sic coniurat amice
Manusq; nostræ debita navitas,
Nativoq; ortu copia luxurians,
Connexa vt vinclo vigeant gemino
Humana cum cælestibus.

ANTIST. III.

Herculis nec alta virtus
Ex Iove quamvis creta parente
AEtherea se ab origine iactat,
Citra magistri se extulit peritiam:
Quin ferulæ puer ille pressam
Subduxit usq; dexteram:
Linumq; doctorem modestus expavit
Formantem arte severa
Os, atq; sensus pectoris igneos,
Et modo frangentem fræno animũ rigido,
Lora interdum liberiora habili
Dantem lupato: quo ferox

EPOD. III.

Suesceret iussus domitari amicis,
Seque blandior orbitam
Mittere cogeret in patentem.

Simul

Simul nec Eumolpi manus
Nec moduli citharæ, nec lyra grandisona
Defuit, motus solita impotentes
Sistere, & mentem reparare amœnam.
Cessavit neque roboris
Cura interim, nec acre
Mavortis imperterriti rudimentum.
Fallente longe certus arundine,
Quodq́ excelleret arcu (artus
Lætifero, Eurito didicit monstrante; quod
Intrepidos luctæ, cæstibus & latera

STRO. IV.

Expedita non negaret,
Torvo ex Harpalice impiger hausit;
Indomitos agitare iugales
Amphitruonis patrius docuit amor.
Nec puduit residem senectam
Nati iuventæ impendere;
Dudumq́ lento sordidos situm currus
Prompto extergere ludo.
Quis nescit armis Castora maximum?
Sive hostem ferro sternere, sive dolo,
Seu structas exponere campo acies,
Seu tuta castra condere,

ANTIST. IV.

Aut vaſtam fugam aucupari
Militiæ anceps poſceret uſus.
Idem eques, idem comminus haſta
Ire bonus radiante vultu,
Enſemq́; fulminare miſtis ſtragibus,
Ictuſq́; ſcuto fallere.
Tunc ſors iniqua patrio ſolo extorrem,
Opportuna ſed armis
Alcidæ, ab Apo vexerat inclita;
Vt præſto eſſet, qui talia munia con-
-ferret divinum in iuvenem, & teneram
Duraret aſper indolem.

EPOD. IV.

Qualis herboſo riguæ refectus
Ripæ margine flos nitet,
Quem radio recreat benigno
Sol almus, & rore educat,
Auriſq́; aſpirant egelidis Zephyri,
Curæ nec deêſt ſollicitæ puellæ
In dies cultricem operam afferentis.
Sic per congrua ſplendidæ
AEtatis incitamen- (gem.
-ta invictus olim Heros migrabat ad fru-
Matura ſed cum flore genam novo

Puber-

Pubertas redimibat, (hiberi,
Ardua nec poterat patrio lare mens co-
Versabatq́; animum præcipiti stimulo

STRO. V.

Gloriæ recens cupido;
Tunc sonipes veluti satis alta
Ad præsepia passus herile
Imperium, strigilimque acutam,
Duellicæ si se tubæ raucus sonor
Latè extulit, iam nec pede
Constare tranquillo, nec aure non mota,
Nec vinclis retineri
Quit amplius; quin pulsat identidem
Auras hinnitu clarisono, & properos
Spernit custodes, lacera impiacidus
Repagula extra provolans.

ANTIS. V.

Sic domo gradum efferebat
Alcidæ ardor, mox tenero vngui
Obvia monstra avidus domitare,
Latum animo immodico capessens
Orbem. pavoris tum senex Linus, simul-
-que plenus excelsæ spei,
Suspensa volvens gaudia anxio corde,
Sic affatus alumnum

Ser-

Sermone fertur candidus aureo.
Fili, dum patrio limine te acceleras
Efferre, & vitæ æquor in ambiguum
Insueta tendis lintea;

EPOD. V.

Accipe hæc nostri monumenta amoris.
Limen hoc, pede quod teris,
Quodq́ relinquere gestis, omnem
Ad vitam habet primarium
Momentum; qualem te facie aspicien-
-dum dabis prima, reliquos in annos,
Tali te ævi iudicium sequetur.
Pulchrum splendida frons opus
Insignit, atq́ honorem
Diffundit in totius adyta structuræ.
Proinde partes verte oculum vigil
In cunctas, tibiq́ instes (eptum,
Attentus censor, nequid leve, ne quid in-
Ne quid committas ludibrio expositum.

STRO. VI.

Quum latus tuum tegebat
Nostra cohors, nunquam monitoris
Fidi cauta voce carebas.
Nunc mare velivolum petit tu-
a navis, excipienda tempestatibus,

Et turbinum vasto agmine, (illuc,
Trahetque te discors modo huc, modò aura
Fallentque ipsa guberna.
Nec saxa deêrunt perfida, nec latens
Sub cæco scopulus marmore, littoraque
Fraudem intendent obvia; sæpe etiam
Tranquillitas blanda obruet.

ANTIS. VI.

At tibi cavenda nulla
Tantopere est rapidissima Syrtis,
Nullæ navifrago ore Charybdes,
Quantum animi malesana labes,
Procax voluptas. hæc veneno te suo
Si læserit; non amplius
Vllam salutis spem potes tibi optare:
Quin inglorius ævum
Turpe supinus desidia inquines,
Vivasque obscœnum mancipium, neque te
Vel nomen, vel percelebres tituli
Exemerint opprobrio,

EPOD. VI.

Ne pudor prostes, populique sanna.
Huic propinquior altera
Nec levior studiis nocendi
Vitanda erit pestis tibi,

Blandus

Blandus adulator, nomine amicitiæ
Splendidum fallens, scelerum magister
Vnicus, fraudum calidus repertor:
Quem sanctißima veritas
Solum disertim abhorret,
Virtusq; torvo spernit execrans vultu,
Et fida amicum turba fugit procul.
At dispendia rerum,
Labentesq; domos, fortunarumq; ruinæ,
Sumptusque immodici, pravaq; luxuries,

STRO. VII.

Ponéque imminens egestas,
Non dubio passu comitantur.
Nec te decipiat nimium tu-
-i precium; licet examußim
Industriæ felicibus præstes bonis,
Nostraque cura creveris (quivis,
Tàm pulchre, vt anteire te haud queat
Seu fandi expetat vsum,
Seu expeditam res sapientiam.
Nec simulacra istæc militiæ genita
Inter lusus, & studia artificum,
In angulo atque vmbra domus,

ANTIST. VII.

Spiritus tibi superbos

Suppeditent; ut protinus audax
Mittas te in temeraria damna.
Multa prius capias oportet
Ipsa ex arena, multa discas admovens
Manum, & scientes consulas,
Credasque demum te peritiæ expertæ;
Festinansq́ retentes
Pedemque morantem; nec simul omnia
Coneris; neque vota aspera præcipites;
Nec rumorum frigida nomina se-
-cteris, salute præ rata.

EPOD. VII.

Qui sibi dux esse viæ irreprensus
Poßit, hunc ego Diis parem,
Nec genere ex hominum putabo.
Mortalium sors mutuo
Alternæque vicis nititur auxilio.
Ille ter felix; meliore qui se
Parte tutatur, neque vana vulgi
Ad consortia convolat:
In putridum neque incli-
-nat parietem, lapsu obruendus alieno.
Ducem leonem damæ etiam timi-
-di acri ardore sequuntur.
Futilis at ductor vastorum corda leonum
Frangit

Frangit, & in fœdum deiicit exitium.

STRO. VIII.

Tu viris vbique adhære
Fortibus, exemplumque modumque
Ex illorum laude capesse,
Et sequere impete pertinaci.
Laboribus, periculisque strenua
Virtus emi desiderat,
Nec gloriæ impertit decus nisi exhausta
Post certamina mille,
Omnemque mollis respuit otii
Languorem, semper conspicua egregio
Sudore, instans semper vbique sibi,
Nec larga somni, non cibi,

ANTIS. VIII.

Vulnerum neque abstinens: quin
Ipsam gaudens spernere mortem.
Iam mihi læto in pectore gestit
Mens avida, & cytharæ loquaces
Chordas retractat, laudibus sese tuis
Olim sonoram comparans.
Iam te tuor pulcherrimo cruore auctam,
Monstrorum domitorem,
Pacem ferentem, atque aurea secula
Orbe pacato; iam facies scelerum

Diræ absistunt; iam mala diffugiunt
Discordiarum turbina.

EPOD. VIII.

O mihi tantum senii supersint
Non brevissima stamina;
Vt satiare oculos tuorum
Satiare factorum queam.
Tum me nec turbet funeris atra dies,
Dulce nec solis iubar hoc moretur,
Lætus ad metas veniam sepulchri,
Famæq. hi digiti tuæ,
Voxque immori haud recusa-
-bit. Hæc profatus Linus ore cygneo,
Manante largo sollicita gena
Fletu, non sine mistis (alumnum,
Lætitiæ auguriis, cupidum emittebat
Amplexuq. hæres, multa etiam atq. etiam

STRO. IX.

Submonebat, & senilem
Anceps solabatur amorem.
Nec mihi sit, iucunde Zamosci,
Deterior senii receptus,
Vt conquiescam olim in tuis virtutibus,
Fatique tangam terminos,
Laudum tuarũ, atque inclytæ satur famæ.

Sentis?

Sentis? quanta vocat te
Procella rerum? quo tonitru ruat
Horrida tempestas? non tibi sese aperit
Primæ frontis vestibulum facilè;
Sed vltimo discrimine

ANTIS. IX.

Patriæ involuta damna,
Vim rigidam induere, atque salutem
Duris suadent quærere in armis.
Concipe iamiam animo virilem
Fidentiam; ætatemque te supra exere.
Periculum ingens negligit
Evolvere annorum propagines longas.
Hortatu obvia quæque
Non differendo nomina convocat.
Nec parcit iuvenum pectoribus teneris,
Nec fortunæ purpureas refugit
Sedes, superbam vel domum.

EPOD. IX.

Nunc ferox iam te sonipes parata
Sublimen accipit aureo
Stare loco inscius, & lupatum
Labro remordens. ast ego
Cũ cytharâ & votis te sequor, atq; viam
Flore Musæo tibi sterno, soles

Candidos illos cupidus videre,
Qui te, tum mihi ſoſpitem
Reddent, adorea auctum
Pulchra duelli, fortibus vigentem auſis.
O dii, Polonæ cura quibus rei
Permiſſa, o prohibete (ruinas,
Æternum opprobium, triſteſq; arcete
Et pacem noſtris reddite temporibus.

ILLVSTRI VIRO,

STANISLAO COMITI DE TARNOVV, CASTELLANO SENDOMIRIENSI, BVSCENSI CAPITANEO.

CASPAR SOLCIVS S.D.

SIMON SIMONIDES avunculus meus, pro debita pietate, erga Heram ſuam, Barbaram de Tarnovv, & morti eius interfuit, & funus carmine proſequutus eſt. Id quoniam nondum in manus hominum pervenit, iniuriam fieri puto, immor-

talitate

talitate dignissimis virtutibus, & memoriæ tantæ Heroinæ. Est quidem Simonides, vel modestior, vel negligentior scriptorum suorum æstimator, atque vt ita dicam, scit parere, nescit partum tollere. In hoc carmine ferre eius mores non potui; &, vel illo invito, edendum duxi. Credo optimis iudicijs, elegantiam suam æternitati approbabit. Tibi verò Illustris Heros, illud offero; tibi enim præcipuè debetur; qui talem filiam & produxeris, & amiseris; vt hinc, vel dolorem, si quis adhuc ex morte illius residet, abstergas; vel lætitiam, quam ex eius sanctissimis moribus semper percepisti, cumulatiorem referas. Bene vale Illustris Heros, & me inter clientes tuos repone.

MANES BARBARÆ DE TARNOVV, AD THOMAM DE ZAMOSCIO, FILIVM VNICVM.

Non lachrymis, neq; enim lachrymis, sanctißima vita
Digna mea est, cineres excipe, nate, meos.
Néve tuum luctu crucia miserabile pectus.
Nam miserum causa non decet esse mea.
Ipsa ego iam cœli regionibus alta capesso
Otia, lætitiisq; omnibus ingredior,
Diviniq; fovet pia me indulgentia amoris,
Et niteo, qualis lucida stella nitet.
Hoc merui. meruit potius, qui totius orbis
Sive sator dici, sive redemptor amat.
Illum ego perpetuo, dum vixi, sedula honore
Percolui; cultu nunc fruor vsque meo.
Æthereasq; domos habito, cœlestia regna,
Et potior vultu, luminibusq; Dei.

Quo

Quo nil limpidius, quo nil felicius vsquam est.
Mortales sensus quod procul exuperat.
Nec sat mente potest, nec visibus vsurpari,
Tale ævum lenis cœlo agitat pietas.
Nec tu finge tibi quicquam lachrimabile de me,
Nec tetricas curas, concipe corde tuo.
Quin potius, studioq; pio, vultuq; sereno
Prosequere, & fatis linguâ animoq; fave.
Atque mei similem factis te æqualibus opta,
Condignasq; istas redde mihi exequias.
Sed non plura tibi de me. Sat fœmina laudi,
Sat famæ debet, si qua silere potest.
Me pietas, me relligio, me candida mentis
Simplicitas, Divûm me timor ingenuus
Commendet, tibiq; exemplo proponat amico,
Hac mihi te similem parte vigere aveo.
Cætera de Genitore tuo, fortissima facta,
Et vitæ illustrem percipies modulum.)
Pæne mihi falli dicto evenit; ante Parentem,
Quod pietate mea me tibi proposui.
Ille quasi inferior præ me langueret in illa,
Dictum hoc est à me fœmineo ingenio.
Virtutum quoniam nobis angustior vsus
Constat; vix vna si satis instruimur.
Hāc solū primā, hāc summā superare putamus,
Quærimus hac aliis posse præire viam.
Vt iactabundas etiam contingat haberi,
Et velle insignes æquiparare viros.

Sed meliore viros ditavit copia cultu,
Frustra illis sexus se minor anteferat
Nec tu tàm nostris avidos, dulcißime fili,
Quàm defige oculos patris imaginibus.
Ille tibi exemplar virtutum, ille vnicus autor,
Duxq; sit eximius, normaq; perpetua.
Seu pietatis amor, cœlo te asuescere mentem
Poscet, sola Patris prævia sit pietas.
Non illo quisquā gravior, dum accedere Divos
Iret, non ficta relligione solens.
Factaq;, lucentemq; animum, tendebat Olympo,
Innocuā sperans mente placere Deo,
Plus, quàm dictorum fucis, specieq; resicta,
Et vultu qui se venditat esse probum.
Quanquā illum terræ non raro affligere corpus,
Vidimus, & nudo sternere membra solo,
Dum se humilē quærit summo posuisseTonanti,
Et servum se eius proiicit ante pedes,
Nil memor illustres titulos, nil splendida gesta,
Nil aurum, & vitæ somnia, divitias,
Cuncta ferens accepta Deo, pronissimus illi,
Illi aptus toto corpore, tota anima.
Quid referā sumptus, quos largè effudit honori
Divino, grato pectore munificus.
Testantur moles templorum, atq; ardua tecta,
Testantur templis addita tot decora,
Totq; sacerdotum lectissima complementa,
Musarum domus divite dote satæ.

Vt mihi

Vt mihi nonnullus veniat pudor; omnia cælo
Dum videam nostri facta manere viri.
Nec morte illius stingui; quin vsque vigere,
Vsque novis semper crescere germinibus.
Nostra autem, quamvis studio composta fideli,
Quamvis non sumptus indiga, non operæ,
Tantisper mansere, quoad mihi vita manebat.
Mortua dum silui, consiluêre simul.
Præmia digna tamen, cælo gratante recepi,
Famæ non potui posthuma ferre bona.
Nempe hoc femineæ non est opis; inclyta rerum
Victuro monumenta edere cum genio.
Quare age, ne Patris exemplis, dulcissime fili,
Vsquam te amoveas, nec meliora petas.
Imprimis pietatem eius, superûmq; timorem
Exequere, hinc eius cuncta reposce bona.
Hinc illi pleno locuples opulentia cornu
Manavit, rerumq; aurea prosperitas.
Hinc animi, victrixq; manus, magniq; triumphi,
Hinc splendor toto nominis orbe volans,
Vt patriæ pater audiret, columenq; Senati,
Vt fulmen belli, vt præsidium populi.
Et Regum præfulciret nutantia sceptra,
Corculum vt illorum deliciumq; foret.
Non alio sese sapientia pectore fudit
Vberius, non sors optima consilii.
Non studium rebus semper conforme iuvandis,
Sive forent certæ, sive forent dubiæ,

Vt Regni oraclûm floreret, & anchora tuta,
Cœlo deveniunt tanta fauente bona.
Nunc etiam (sed fata vetant, arcana polorum
Prodere) nunc etiam maximus inter eos,
Heroûm qui altis virtutibus enituêre,
Inter eos cœlo maximus aspicitur,
Divinæ fulgorem maiestatis adorans,
Sidereæq; augens agmina militiæ.
Te quoque nunc spectari ab eo, curamq; iuventæ
Indulgere tuæ, sit tibi certa fides. (est,
Et meminisse potes, sed enim meminisse necesse
Quàm conformando sedulus in puero
Te fuerat, non tam patris, quàm pænè magistri,
Custodumq; omnes exuperans operas.
Non tecum lallare, aut balbutire pudebat,
Non tenerum os primis fingere litterulis.
Ast vbi iam vocis latiæ, vocisq; pelasgæ,
Audebas primas promere primitias,
O illi quantum solamen, gaudia quanta,
Quanta voluptatis signa repente dabat.
Tecum commemini plenæ lætissima mensæ
Tempora, tecum vitæ otia conterere.
Et tecum garrire aliquid, semperq; monere,
Actatē quod & hanc, quodq; aliam instrueret.
Tantum ille insignē Musis tribuebat honorem,
Post Divos illas præcipuè vt coleret.
Et solas commendaret, solasq; vocaret
Ornamenta sua, & delicias animi.

His solis crevisse, his enituisse magistris,
Sæpè fatebatur, teque rogabat idem
Sentire, atque illis iustum præbere laborem,
Nec vitæ spatio ponere de manibus.
Fac præcepta Patris memori sub corde recondas,
Præceptis parere, hoc coluisse Patrem est.
Et bene habet. celso quoties despectat Olympo,
Doctorum inque choro te videt esse virûm.
Grataturq́ tibi, secumq́ volutat opimas
Spes, spondens fore te mox sibi consimilem.
Fallere non debes iustißima vota Parentis,
Queis materna etiam, iungo ego vota mea.
Iamq́ vale, æternumq́ vale, dulcißime fili,
Sisq́ memor Matris, sis Patris atq́ memor.

EPITA-

EPITAPHIVM.

BARBARA DE TARNOW

IOANNIS DE ZAMOSCIO RE-
GNI POLONIÆ CANCEL-
LARII ET EXERCI-
TVVM SVPREMI
PRÆFECTI

CONIVNX.

IN CONIVGIO LENISSIMA
MODESTISSIMA
VIRI ET SOBOLIS AMAN-
TISSIMA.

POST CONIVGIVM AD SANCTI-
TATIS MIRACVLVM RELI-
GIOSISSIMA.

IN IPSO ÆTATIS ET FORMÆ
FLORE VIDVA CONSTAN-
TISSIMA.

AD VITAM ÆTERNAM CVIVS
ERAT CVPIDISSIMA
MIGRAVIT.

ANNO CHRISTI M. DC. X.
XXVII. APRIL.

Esto memor Matris Thoma dulcissime fili,
Sis similis Patri. Fortia facta cole.

SIMON

SIMON SIMONIDES
THOMAE SEGHETO
BRITANNO S.D.

SVavitatis tuæ aculeum mihi reliquiſti, atque id moribus tuis ad omnem humanitatem natis. Libenter enim reguſtare ſoleo conſuetudinem illam, quâ tecum Samoſcij uſus ſum. Nam opera, quam in Muſâ meâ illuſtranda poſuiſti, magni beneficij inſtar eſt, vt tibi duplici nomine obſtrictiſſimus ſim, & amicitiæ, & gratitudinis. Sed qui fit, mi Seghete, vt de te & à te nihil habeam? An tu ex noſtris regionibus pedem extuliſti? an alicubi in ſolo loco hæſiſti! vbi, de nobis nihil audias, nihil requiras. Vbi vbi es, ego te tamen requiro & veſtigo. Luculentius ad te ſcribam, quum didicero, quo loci te collocaveris. Nunc chartæ huius iacturam facio: etiam carminis, quod ad te mitto; ſiqui-

dem genus hoc visus es amplecti. Bene vale. Cernenani. Anno 1612. Decemb. 10.

SIMON SIMONIDES THOMAE SEGETHO BRITANNO S. D.

SEro tuis respondeo : factum hoc perpetuis occupationibus meis , quibus hactenus distinebar; tum itineribus, ex quibus nunc demum hos aliquot dies respiro. Proieceram me in quasdam prensationes: atque, vt verius dicam, in procurationem otij: nempe vt post tantam iacturam ætatis , quam in aula feceram, tandem aliquando mihi me restituerem, & totum Musis me darem. Itaque dum ex istis senticetis extricor, prensandus , adeundus, exorandus fuit non nemo. Videor non lusisse operam , & iamiam in portu constitutum me existimo.

Quan-

Quanquam mihi ætas ingravescens iampridem incubuerit: sexagesimum enim annum prope attigimus: tamen benignitate Deûm nec valetudine improspera vtimur, nec viribus vsquequaque deficimus: vigorem insuper animi eum sentimus, vt ἀκμὴν sive ingenij sive industriæ hanc mihi nunc demum affulsisse facilè intelligam, nec dum laboris aut studij diminutiunculam ullam experimur, quia incredibili quodam ardore & temporis parsimoniam exercemus, & in libris propè perennamus. Laudatiunculā hanc mei ideo apud te effutio: primum quia in sinu amicissimi hominis: deinde vt gaudeas, quod ita vitæ meæ rationes subducendas sategerim, pro vt tu me plenissima boni effectus epistola sive hortari, sive monere, sive exorare visus es. Laudibus tuis, quas in me ὅλῳ τῷ θυλάκῳ effundis, plane erubui & pressi consciontiolam meam: immo vt ille in orche-

ſtrâ fortis equus ; quanquam ſenio confectus arrexi ὄρθιον οὖς & audeo ſperare, expectationi tuæ me ſatisfacturum. Iuvenilia mea quod edenda propoſueris, obſequar amori tuo, non iudicio meo : ego enim blattis & tineis iampridem illa damnaveram. Tamen tamen, parendum tibi eſt, & conquiſita alicunde mittentur ad te propediem: nam negligentiam aut vilitatem hac in parte mei, non eſt, quod apud te excuſem. Is ſum plane qui ſcriptiunculas meas nunquam tanti eſſe putaverim, vt ævi oculos ſuſtinere poſſent. Sed ne nimium crudelis in me eſſe videar : quales quales iſti libelli, vel reiecti vel repudiati à me, quando tu ita vis, in lucem, quam ſemel aſpexerant, iterum prodeant. Tu vt tutelare numen illis ſis, etiam atque etiam cogita: ego hic, vt ait ille, poſt carecta latuero, tu in ſole & arenâ vapulabis. Verum enimvero, ſi te ſtudium hoc erga me & muſas

meas non deſerit, te impoſterum ſcriptorum meorum vivus volens Iunonem Lucinam dico, creo, nuncupo: per te & ex manu tua eant dias in luminis oras, per te vitam accipiant, & ſi ita genius vel meus vel tuus annuerit, vivant & ætatem ferant. Non eſt, quod dubites, ne te illorum copia non expleam; ita nunc totus lecturio & ſcripturio. Interim humanitate & amicitiâ tuâ mirificè conquieſco. Sed heus tu Elegiam hanc vide: amabis illam, ſiquidem Iacobum Sobeſcium amas, iuvenem ſpectatiſſimæ indolis, virtutis, eruditionis, quæ bona tanto in illo illuſtriora, quanto rariora in ſummâ fortunâ. Ego inſuper habeo, quod ex illo gaudeam: alumnus eſt diſciplinæ meæ; tam pulchre proceſſiſſe, ſerio triumpho. Bene vale, brevi iterum meas expecta: ego itidem tuas exſpecto. Illuſtris Mareſchalcus mutationem tranſmittendi inter nos curabit, vir priſcæ huma-

nitatis, atque erga bonas litteras benignissimus. Iterum vale. Hoc amplius. Clarissimo Vackero cupio me insinuari: fac amabo amici officium, & commendatiunculam mei ad hanc epistolam, quâ illius amicitiam ambio, adiunge. Cernenani. Iunii 13. Anno 1613.

IACOBO SOBESCIO

MARCI PALATINI LVBLINENSIS F.

Redditus est patrijs tandem Sobescius oris,
Vnica magnanimi cura Samosciadæ.
Non, si illi fratrē germanū fata dedissēt,
Tanta avidus reducē lætitia exciperet,
Vt nunc vnanimi sospes gratatur amico,
Nec potis est presso gaudia ferre sinu,
Quin vsq; iniectis amplexibus obvius hæret,
Atque ipsam gestit pandere pœnè animam,
Omniaq; effundit cumulati munera amoris,
O raræ magnum fœdus amicitiæ!
Scilicet hanc Musæ sanctis aluêre sub antris,
Candor & à teneris nutrijt vnguiculis.
Et paritas morum iusto provexit honore,
Et nullo lapsu contemerata fides.

Quin

Quin ipsi primævo ortu insevêre parentes,
Nam quantùm Iano Marcus amatus erat,
Quamq; fuit Marcus sincere obnoxius illi,
Pagina non isthæc dixerit ore brevi.
O genus heroûm, ô nostri duo numina secli.
Vos tamen heu nimiùm mors properata tulit.
At soboles vestro de germine candida mansit,
Candida, non vestris dißita ab ingenijs,
Invictasq; simul virtutes æmula vestras
Et simul insignes æmula amicitias.
Quantùm sese illis hilarasset vestra senecta?
Quanta oculis fluerent gaudia, quāta animo?
Hæc vos læta tamen claro vsurpatis Olympo,
Non claudit cæcis omnia mors tenebris.
Quin sole in puro, radijsq; perennibus orbem
Hunc imum, vestras aspicitisq; domos,
Gaudetisq; istos iuvenes vestigia vestra
Imprimere, & navis vivere pectoribus,
Mutuaq; inter se consortia nectere vitæ.
Eas mihi sit Musæ grata referre mea.
O senium, ô mea tot spargentes tempora cani,
Multa equidem vobis debeo, lucis amans.
Quòd mihi tā pulchros servastis iugiter annos,
Nec mea dum tellus lumina pressa tegit.
Vt liceat vivo solatia tanta potiri,
Quanta ipsi optarent, qui genuêre, patres.
Et spes non vanas studio depascere opimo,
Et patriæ certis se recreare bonis.

Omnia nam cùm ſint mortalibus edita ſeclis.
Diſpereantq; vrbes, diſpereantq; viri.
Nec regum, nec regnorum ſtent libera fata,
Cunctaq; verſantur continuo interitu.
Hoc ſe naturæ tamen exactiſſimus ordo
Sarcit, & hinc rerum germina perpetuat,
Quòd quæ deciduo tandem ſunt fine perempta,
Illis ſuccreſcunt mox alia atque alia,
Et ſe ſubſtituunt quaſi ſubducentibus vmbris,
Eq; novo gaudent ſurgere ſeminio.
Sic nova, ſub ramis ſe ſubijcit arboris altæ,
Fraxinus, inq; locum matris opaca ſalit.
Sic pereuntq; greges ovium, creſcuntq; viciſſim.
Sic genitricem exest vipera nata ſuam.
Vnda velut rapidis, ſibiq; incumbentibus vndis
Perpetuo lapſu ſe in mare præcipitat.
Sic genus humanum ſemper variante propage,
Alterum ab occaſu pullulat alterius.
Hoc plerunq; tamen vitij intercedit, vt ortus
Inquinet egregios, deterior ſoboles,
Degenereſq; edat fœtus immitior ætas,
Semper & in peius labe fluente ruat.
Herôum vt gnati noxæ, peſteſque notentur,
Vulgatumq; nepos, audiat opprobrium.
Illos felices nimiùm, nimiumq; beatos,
Illos divini germinis eſſe reor,
Qui potuêre ſuis innoxia ſemina natis
Inſerere, & nulla linquere ſorde domum.

Nobilibusq́; incrementis se se evexêre,
Qualia vix magnis se sociant opibus.
Namq́; opibus convasandis, atq́; anxiè habēdis,
Dum noctes, totos invigilantq́; dies,
Dum summa in nummis vitæ ornamēta reponūt,
Hancq́; vnam natis dant animam, atq́; animū,
Materiam fastus tumidi, luxusve pudendi,
Et quæcunque pati prava libido solet;
Sanctior interea virtus, & splendor honesti,
Durior & morum regula deseritur.
Hinc malè parta patrū labūtur tēpore puncto,
Hinc genus, & generis fama vacillat iners.
O iuvenes, ne tanta animis assuescite damna,
Non vestrum est tali impingere principio.
Vos melior sanguis, vos inclyta facta parētum,
Splendida vos pulchri nominis aura levet.
Hoc cultura animi pridem iuvenilibus annis
Perfecta, hoc Musis præstita sanctè opera
Suadet, & inducit magnis componere mentem
Consilijs, nec se mittere velivolos,
Nec vanas sectari vmbras fervoris inepti,
Vadere per durum sed rationis iter.
Hoc spes omnigenæ, hoc patriæ iustißima vota,
Afflictæ patriæ heu anxia vota nimis,
Iure suo, & propius poscunt vrgente periclo.
Cernitis, vt nulla nubila parte vacant?
Evolat & totam fluctus sorbere carinam?
Nec remi, nec iam lintea sufficiunt.

Auxilioq; viros longè labor vltimus omnes
Advocat, & certo flagitat interitu.
Aspice vt vestris in vultibus omnia figant
Sese ora, & densi se agglomerant oculi?
Faustisq; ominibus paßim comitantur euntes,
Et ceu clara poli sidera suspiciunt.
Vos fore, qui patrum virtutibus æquiparetis
Nomina, queis constet publica nixa salus.
Reddere qui pacem patriæ, qui sancta sciatis
Iura tenere hominum, iura tenere Deûm,
Nec sinere incursare bonis, quando intonat iras
Hostica sive manus, civica sive manus.
Quare agite, & iam iam sudate ingentibus orsis,
Gloria virtutum quærit, & almus honor.
Tuq; Samosciada prior ardua cæpta viäi
Ingredere, haut fallax alea iacta tibi est.
Iam grave te Mavortis opus, iā te hostica castra,
Iam te Turca ferox audijt, atque Getes,
Et Scythica ingemuêre tuis examina campis,
Teque sagittarum texerat imber atrox.
Nec fuga te eripuit; quamvis numerosior hostis
Ingrueret, quamvis cuncta timenda forent.
Quin hostem præterlapsum fuga sustulit amens.
Incipe te patrijs exerere auspicijs,
Et te victorem semper florere labora.
Fortuna audentes gnava iuvare solet.
In partes veniet Sobescius, æmula virtus,
Et geminos fratres promovet, & socios.

Castora

Castora sic Pollux, sic fortem Thesea texit
Pyrithous, manui sic manus apta subit,
Sic pede fulcitur pes constantißimus æquo,
Omniaq́; alternâ sufficiuntur ope.
Audiet hæc longè Zolkievi filius; illum
Nunc fovet arguto Musa venusta sinu,
Ambrosiosq́; intus rores, & mella reposta,
Et suadæ indulget flexanimum laticem.
Unà inconcußi momentum roboris addens,
Ut gerat exacto congrua corda viro,
AEtatem antevolans, ipsis maturior annis,
O quanto te olim fata beant comite!
Quantum ille in patrijs lumen spectabitur oris!
Communis impendet commoda quanta bono!
Qualis longinquas ratis ausa accedere terras,
Vastas trans Syrtes, vastaq́; trans maria,
Mercibus Assyrijs opulens, aut Perside gaza,
Sistere se gaudet portubus in patrijs,
Regificasq́; effundit opes; manus omnis ad illam
Convolat, illam omnes accipiunt reducem,
Occursuq́; procul, læto & clamore salutant,
Et sibi quisq́; optant munificam affluere.
Dic Samosciada, ne tu clarißima Divûm
Dona, quibus vestrum condecorant genium
Ignorare velis; fuerunt quæ maxima semper,
Nec maiora usus repperit omnimodus.
Quod tantos numeres cognato sanguine iũctos,
AEqualesq́; ævo compare suscipias.

Non

Non malè discordes studijs, non moribus atros,
Quin culto affabrè conspicuos animo.
Qui tua coniuncto sustentent robore facta,
Inclyta qui tecum munia participent,
Sublimemq; ferant cœlo communibus ausis.
Flumina sic proprio parvula fonte cadunt,
Et tenui rivo trepidant viridantibus arvis,
Nec sese claro nobilitant latice,
Hinc atque hinc donec latè auxiliaribus vndis
Aucta, procul vasto se æquore proiiciunt.
Sic rex Eridanus fluviorum gurgite pleno
Crevit, sic flumen, Vistula magne, tuum.

DOCTISSIMO ATQVE ORNATISSIMO IVVENI

GEORGIO DOVZÆ,

Dno. & amico obseruandissimo.

Nobilissime iuvenis,

POst tuum à nobis discessum, pro mutuo nostro amore, sollicitum me fuisse existimare debes, quomodo itiner hoc tibi cesserit, ecquid incolumis petita loca attigeris, valuerisne vsque, & cætera eiusmo-

eiusmodi, quæ amici pii amicis absentibus timere solent. Tum illud veniebat in mentem, domi meæ te non tam ampliter habitum, prout familiæ tuæ dignitas requirebat. Verum tu tenuitati nostræ veniam dabis, & ex animo potius rem æstimabis, non animum ex re. Fortunulæ meæ si hoc etiam scire voles, apud Heroem meum non pessimè collocantur. Spero me honestissimi otij luculentam copiam habiturum in quo, & in libris vtinam mihi consenescere contingat. A Patre tuo hanc tibi epistolam; hanc alteram à Bircoveio. Petrum Ceklinium qui tibi has reddit, scies esse ex primarijs Secretarijs Regijs, virum optimum, literarum amantissimum, si quid librorum MSS. meâ causâ comparasti; vbi hominem monueris, pretium dabit & ad me transferet. Bene valere te cupio. Leopoli Anno 97. Iunij 26.

Tui amantissimus

S. SIMONIDES.

NOBI-

NOBILISSIMO IVVENI

GEORGIO DOVZÆ,

Amico chariſſimo in aula legati Angli Conſtantinopoli.

S.P. ANtonius vicinus meus reddidit mihi à te epiſtolam, perbrevem illam quidem; ſed tamen quod à te, gratiſſimam. vellem enim perennem hanc nobis amicitiam eſſe, quæ quoniam inter abſentes vix aliâ ratione commodius retineri ſolet, quam literarum frequentiâ, vſurpemus quæſo officij hanc mutitationem. Ego meam vicem non committam, deſiderari à te diligentiam meam. De te itidem mihi perſuadeo, obſequuturum te pro benignitate tuâ votis meis. Itiner hoc feliciter tibi ceſſiſſe gaudeo; turbatum tamen nonnihil à nebulone illo *** doleo; ſed

ſed nos improvidi, qui ſanum & ſobrium quicquam ſperabamus ab hoc terræ fœtu. Tu ipſe videras, quæ mandata acceperat ſuper te ab heris ſuis: maiori fide nemo commendari potuit. Sed quid facias? mala mens, malus animus. Hoc potius gratulor in familiam te acceptum à viro principe, qui honorem ingenio tuo habere non ſpernit. Quid ſi hoc ita ſit? vt læti aliquid dum advenit, ſemper præcedat, quod velis non eveniſſe: ſed ego fortean refrico moleſtiam, quam tu iam olim expuiſti. Ego etiamnum inter meos vivo, non alio negotio, quam vt illis & eorum rebus provideam. Brevi tamen expediam, & me apud Heroem meum collocabo. Ex iſta peregrinàtione fructum etiam ad me rediturum ſpero, quâ libris, quâ cęteris rebus. Quęſo amiculi vt memineris. Bene valere te cupio. Leopoli 6. Septemb. An. 97.

Tui amantiſsimus

SIMONIDES.

A M^r. De MORS.

Patrice d'Ambourg.

nous donnant SIMONIDE.

SIXAIN.

IE ne vante, de MORS, *ton merite ou ta gloire;*
Außi ne ſuis-ie enfant des Filles de Memoire.
Tant de rares Eſcripts qu'affranchis chaſque iour,
Da la nuit, de la mort, te dreſſent la colonne;
Par ſur tous , SIMONIDE, *auquel ie fai la cour*
Debattant aux Romains & aux Grecs la couronne.

De NEREE Miniſtre
En l'armeé de ſon Excel.

VITA

VITA ET OBITVS

ILLVSTRISSIMI HEROIS

IOANNIS SAMOSCII

REGNI POLONIÆ CANCELLARII SVPREMI ET EXERCITVVM DVCIS GENERALIS,

AVTHORE

ADAMO BVRSIO.

IN ARMA ILLVSTRISSIMI MAGNI IOANNIS SAMOSCII supremi Cancellarii Regni Polonię & exercituum Ducis generalis.

TRes hastæ tria sunt insignia stemmata vitæ,
Doctrina insignis, virtus insignis, & inde
Pro meritis veniens vultu fortuna benigno.
His armis aucti Samosciadæ usque triumphant
Aurato curru invecti Capitolia cœli.

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO

DOMINO,

D. GEORGIO SAMOYSKI Episcopo Chelmensi, Abbati Czervenecen. Domino ac Patrono observantissimo,

Adamus Bursius S.P.D.

SErmonem hunc meum in lucem exeuntem, ad te mitto, tibique dedico Illustrissime Domine: multis nominibus te prensantem. Primùm, quia loquitur laudes Samoscii, hoc est, magni patrui tui: ideò, ut universæ domus illius, ita laudum

quoque, ad te imprimis pertinet patrocinium & tutela: deinde, quia ſolus es ſummus præſes, iudex, & patronus huius Academię: quantulumcunque id eſt, quòd ex illius quaſi ſinu proficiſcitur, id tibi præcipuè debetur. Accipe igitur excellenti illo animo tuo hanc vocem meam, minorem quidem longè quam ſunt laudes illius magni Herois, ſed illi tamen debitam-Vale.

ORA-

ORATIO.

SI quis eſt veſtrum, auditores, qui forte, ab obitu Illuſtriſſimi Herois Samoſcii, miretur noſtrum vertentis huius anni ſilentium: is obſecro conſideret, quid interſit unum vulnus an plura accepiſſe: uno dolore an pluribus eſſe conſauciatum. Accepit magnum vulnus Reſpub. Polona, poſtquam ſublatus illi eſt magnus Cancellarius, magnus exercituum imperator, Ioannes Zamoſcius. Ille enim fuit arx & murus Regum & Regnorũ Poloniæ, princeps ac culmen Senatus, cuſtos legum, defenſor libertatum, lumen ac decus civium, commune perfugium bonorum, fulmen bellorum, terror hoſtium, deliciæ literarum ac literatorum. Ad quem communem & publicum luctum, acceſſit privatim orbitas noſtra: quæ coniuncta cum malo communi, geminato dolore

ſimul & ingenium & vocem nobis intercluſit. Nunc quoque, ſi fas eſſet, quibuſcunque auſibus noſtris ipſum ad vitam revocari poſſe, tanti eſſet non modo lugere, ſed etiam de vitæ noſtræ demenſo vitam illius redimere. Sed quia ille neceſſitati naturæ conceſſit, & cœlitus ex hac ſtatione in aliam eſt vocatus, cùm prima ſorte uti non poſſumus, utamur ſecunda; memoria virtutum, præſentem illum nobis faciamus: ab hac parte mori ille non potuit, quem rerum geſtarum gloria iampridem immortalem reddiderat. dum vixit, ærarium omnium bonorum omnibus præſtitit: quod reliquit, ſpecilegium eſt, ſed rariſſimum & preciosiſſimum, civibus ſuis inſigne exemplum virtutum. Iam enim minus requiretis peregrina: hîc hîc domi habebitis omnis exempli documenta, in illuſtri poſita monumento: unde vobis Reiquepub. quod imitemini, capiatis.

piatis. Quod multi excudent elegantius, ut eſt & materiæ & ingenii benignitas. mihi non tàm copia quàm modus in dicendo videtur eſſe quærendus. Quamobrem præteribo, quæ illi cum pleriſque multis fuêre communia : quód natus fuerit paterna ſtirpe & materna, avis, atavis, maioribus clariſſimis & fortiſſimis viris. Plena eſt hiſtoria, plenæ voces Polonæ nobilitatis. A quo enim rerum Polonicarum ſcriptore, non celebratum genus paternum Zamoſciorum? qui iam inde ab ultimâ memoriâ, non advenæ in hæc regna, ſed indigenæ huius regni, ex ſtemmate nobiliſſimo Kozlorogorum nomine dicebantur. Ex quibus Florianus, cognomento Sari, vetuſtiſſimum inſigne gentis ſuæ, novo monumento virtutis, auxit & cumulavit. Nam Pruſſico bello, Rege VVladiſlao Lokietko, cùm inter hoſtium cæſa cadavera, fortiſſimè pro patria pugnans, effuſis

viſceribus iaceret, à Rege id ſpectante & admirante, ad memoriam ſempiternam & decus immortale nominis Samoſciani, ad trium haſtarum vetus inſigne, Kozlorogi dictum, nomen lelitorum ſtemmatis, quod eſt Samoſciorum, eſt conſecutus. Ex hoc genere paterno oriundus, maternum duxit ex antiquiſſimâ & nobiliſſimâ gente Herburtorum: qui cum multis tam belli quàm pacis artibus perpetuo ſucceſſu Rempub. hanc auxerunt & ornârunt, tum imprimis ingenii & doctrinæ gloria illuſtrârunt. Verùm hæc, ut dixi, Zamoſcius cum plerisque multis habuit communia: patris illius certè ſingularem prudentiam mirari par eſt. Is fuit Staniſlaus Zamoyski, vir per multa militiæ decora clarus: quorum commendatione, primum nobiliſſimo municipio in Ruſſiâ Belz nominato præfectus, poſtea in ampliſſimum Senatus ordinē eſt cooptatus, Caſtellanuſque Chel-

Chelmensis appellatus. Multa huic viro debet cum Rusſia, parens & altrix ipſius, regio clariſsimorum & fortiſsimorum virorum fertiliſsima; tum univerſa Polonia: non ſolum ideo, quòd hoc decus & lumen nominis Poloni Ioannem procreavit: id enim fortunæ eſt: ſed quòd procreatum ita educavit & inſtituit, ut primus iter oſtenderit & patefecerit, quô eundum ſit huic, qui bonus & commodus patriæ civis ſit futurus: quod ſingularis eſt prudentiæ. Quamprimum enim attigit hanc ætatem, in qua pueriles animi primis literarum incunabulis informari ſolent, miſit eum diſcendi cauſâ Craſnoſtavum, oppidū quondam celebre, ſed maximè eo nomime; quòd illud hominem eruditum Albertum Oſtrovvski, tunc ludi literarij præfectum haberet: quo primæ literaturæ. pueriliſ præceptore uſus, cùm celeriter æquales ingenii gloria ſuperaſſet, facilè diſciplinæ

 illius

illius rivulis exhauſtis, ad fontes ipſos ingeniorum ſe contulit. Erat Gallia tum plena doctiſſimorum virorum, in quibus illa lumina fuerunt: Adrianus Turnebus, Dionyſius Lambinus, Iacobus Carpentarius, Petrus à Penna. qui & quanti Deum immortalem viri? quàm docti, quàm celebres? Turnebum igitur & Lambinum principes ac duces ſibi elegit in his ſtudiis, quibus animus ad humanitatem informari debet: Carpentarium in artibus & Philoſophiâ: Petrum à Penna in Mathematicis ſcientiis pręceptorem ſumſit. Sed quid ego hęc commemoro? num pauci, noſtratium quoque, illorum pręceprorum ibidem copiam habuerunt? ex quibus tamen neminem Turnebi aut Lambini, aut Carpentarii, aut Petri à Penna, diſcipulum agnoſceres, Ioannem Zamoſcium facilè agnoſceres. Ecquid hoc rei eſt? Studium, auditores, ſtudium, & arctiſsima opti-

optimi temporis in optima ætate parſimonia. Id id intereſt. Quantum enim alii ab audiendo temporis dabant conviviis, quantum aleę, quantum pilę, quantum luſibus, voluptatibuſque aliis, tantum ille ſumebat ad recolenda hęc ſtudia, quæ ex præceptoribus audiebat: nec ſolùm tunc, quum audiebat; ſed quem guſtum ab illa uſque ætate imbuerat, eius ſapor, ut ita dicam, ad ultimum uſque vitæ ſpiritum in eo perduravit: veriſsimeque de illo dictitabatur, quod de ſapientiſsimo ſimul ac invictiſsimo Imperatore Romano Scipione Africano dictitari ſolitum traditur: nunquam minùs ſolum fuiſſe, quam cùm eſſet ſolus: nec minus ocioſum, quam cùm eſſet ocioſus. Sive enim domi, ſive foris, deambulando, iter faciendo, in caſtris, inter arma, ac tela, perdius, ac pernox, quantum ocii concedatur vel ab requiete corporis, vel à negotiis Reipub. totum ad recolenda

lenda literarum ſtudia conferebat: & hunc reditum ad literas iucundiſſimam ſibi eſſe animi requiem prædicabat. Adeò à teneris aſueſcere multum eſt. Verum ut ad id, quod cœpi, revertar. His optimarum diſciplinarum velut mercimoniis ex Galliâ deportatis, inſatiabili quadam diſcendi cupiditate inflammatus, Patavium venit: in urbem celebrem, atque eruditiſſimis hominibus, ſtudiiſque affluentem. Ex hac pleroſque nobilitatis Polonæ nuper vidimus adferre ſolitos doctrinam, ſubtilem illam quidem, & acutam, ſed abhorrentem ab uſu huius Reipub. ex qua nihil neque ad communem afferre fructum, neque in aſpectum Reipub. lucemq; proferre poterant. Samoſcius autem, cùm ſibi perſuaſiſſet, nihil eſſe in vitâ tantopere expetendum, quàm laudem divini numinis, & patriæ felicitatem: ut ea copiis locuples, opibus firma, gloria ampla, virtute honeſta

nesta sit: ad iurisprudentiã animum appulit, quæ regendis populis, administrandæ Reipub. maximè una scientia est comparata: eam igitur veluti ultimam manum studio imposuit. Interea cum de ingenio eius, & singulari eruditione in dies fama crebresceret, omnes, quicunque de ingeniis aliquid iudicare poterant, certatim sese illi applicuerunt: ac unanimi consensu principem iuventutis literatæ, Rectoremque Academiæ Pataviæ creaverunt. Quo munere cum ingenti laude decurso, quùm iam abundans præceptis, institutisque optimarum artium, maturus videretur rebus gerendis, patriæ amor in Poloniam illum revocavit. Nunc demum is mihi campus esset orationi: si modo possem pro magnitudine hominis, magnitudinem orationis afferre: sed quum parem non potero, pro re natâ, quam potero, postquam cępi, prosequar. Tria ego existimo esse in cive principe,

principe, quę qui habeat, non ego illum quidem, ut noſter ille, Deo ſimillimum iudico, ſed cum illo comparo, quo poſt homines natos nec maior vir, nec nobilior, aut clarior civis eſſe potuit. Ea ſunt: doctrina, virtus, felicitas: quæ omnia in multis aliis mediocria vel legimus, vel accepimus, in Samoſcio omnia ſumma vidimus. Conſcii ſunt doctrinæ, & eruditionis illius, quicunque ad eum, vel cum eo unquam ſermonem habuêre. Quandocunque & quotienſcunque ad eum verba fiebant latina, illa, quæ ex tempore reſpondebat latinè, latiniora & cultiora erant, quàm ea, quæ ab aliis, qui non mediocre nomen ex literis habebant, meditata, ac parata afferebantur. Quæ verò cogitatè accurateque ſcribebat, ea ſic probabantur, ut ad veterum ſcriptorum laudem pervenirent. Documento ſunt ſcripta eius, cum magno emolumento rei literariæ in lucem

edita.

edita. De Senatu Romano liber: quo admodum adoleſcens eruditiſſimam criticorum gentem conturbavit. Quid enim illis accidere potuit magis inopinabile, quàm iuvenem in ultimis Septemtrionibus natum, quos illi barbaros vocitant, id opus conſcripſiſſe, quod ſenes, in omnium literarum luce natos, neceſſe fuit admirari. Sed virtus nec ætatem expectat, nec locum moratur. Dedit igitur ſpecimen, qualia & quanta ſint ingenia noſtrorum, ſi ritè educta excultaque fuerint. Extat illius etiam opus legum & inſtitutorum Academiæ Patavinæ, quod antè diſperſum & corruptum collegit, ordinavit, recenſuit, edidit. Argumentum ingens, quantus erat futurus patriarum legum peritus, qui peregrinarũ tantoperè fuit ſtudioſus. Extat elegantiſſima oratio illius edita, quâ uſus fuit ad Henricum Valeſium, quando legatus à Repub. Polonâ miſſus, ipſum ad imperium

in Poloniæ Regnum vocabat. Artium verò Philoſophiæque cognitio planè in eo fuit admirabilis. Quicquid enim à Græcis vel à Latinis ingeniis egregium, & doctrina ſcientiaque dignum literarum monumentis proditum eſt, nihil eſt, quod ille non viderit, legerit, planeque perceperit, ſed etiam tenaciſſimè meminerit. In quo tantus fuit, ut ſæpenumero nos ipſos in ruborem daret: qui aſſiduè in libris habitantes, nocturnâ atque diurnâ manu, ſcripta doctorum verſabamus: neque tamen ex iis ita facilè, quoties uſus venit, prompta parata nobis ſub manum veniebant, quàm illi, qui ante multos annos hæc ipſa cognoverat. O diviniorem quàm Themiſtocleam memoriam auditores! Itaque cùm iam totum Reſpub. haberet, quæque ſumma erant, tam bello, quàm pace gereret, unicam tamen & referebat, & oſtendebat, in fluctu negotiorum, animi recreatio-

nem,

nem, in Academiam, quam in patrio ſolo condidit, ventitare: nobilemque iuventutem non ſolum pręſentia excitare, ſed etiam voce hortari; nec voce ſolum, ſed diſputando experiri: cum Philoſophis, de Philoſophia, philoſophicè: cum Mathemacis, de Matheſi, mathematicè: cum Iuriſconſultis, de Iuriſprudentia, conſultiſſimè. Idque unico hoc nomine ſe factitare & dictitabat, & declarabat, ut iuventus Polona intelligeret, ex quo fonte illa, quæ ſumma omnia in ipſo erant, hauriret: hincque perſuaſum ſuo exemplo haberet, nunquam nec ſe potuiſſe, nec quenquam poſſe principem in Repub. extare civem, ad cuius naturam eximiam atque illuſtrem, ratio ac conformatio doctrinæ non acceſſerit. Quæ cum maxima in illo eſſet: ab ea tanquam à fonte manabant, quæcunque ſive pace, ſive bello, pro ſalute huius imperii, pro vita civium, proque

F uni-

universa Repub. ab eo gesta fuerunt. Quod ipse sæpenumero prædicabat, se quicunque, & quantuscunque esset, omnia optimarum artium studiis accepta referre. Eorum enim decursis spatiis, ex ingenii doctrinæque celebritate cognitum ac commendatum, Sigismundus Augustus, Poloniæ Rex, in collegium Secretariorum suorum cooptavit: atque protinus inter primos huius ordinis habuit, moxque, quod regis sapientissimi erat iudicium, Samoscii verò summa in suscipiendo dexteritas, in agendo sedulitas, in conficiendo felicitas, non solùm regio tabulario, quod Archivium dicitur, ipsum præfecit, sed brevi Capitaneatu Belzensi ornavit. Nec pòst unquam vel regem impositi, vel Samoscium suscepti muneris pœnituit. Sicut attentus ad rem paterfamilias, nactus agrũ fertilem illũ quidem natura, sed propter aratorum pigritiam, nec cultum, nec fructuosum,

ctuorum, intellecta soli bonitate, impensè operam faciendo, incredibile quantum horreum frumenti congregavit. Ita Samoscius, quæcunque antea in actis publicis, pulcherrima illa quidem, & maximi momenti, sed veluti moles quædam indigesta, per incuriam, suppellex iacuit, illam recensuit, dispoiuit, ordinavit. Qui labor illius non solùm Reipub. bono fuit, sed ipsi privatim etiam in magnum emolumentum cessit. Quod enim discrimen esse putatis inter eos, quos Respub. in amplissimo dignitatis gradu collocavit: ex quo tamen cùm de Repub. consilia ineunda, sententiæque dicendæ sunt, alii mussant, alii pedibus in aliorum sententiam eunt, alii ita loquuntur, ut nec caput, nec pes, ut est in proverbio, eorum orationis appareat. Samoscius autem, omnibus Reipub. temporibus, iure suo potuit dicere idem, quod Apollinem apud Ennium dictitasse tradit

Orator ille, ſe eſſe eum, unde ſibi populi, & reges, & omnes cives conſilium expetunt. *(quit, ex*

Suarum rerum incerti, quos mea ope, in-

Incertis certos, compoteſque conſilii (das.

Dimitto, ut ne res temerè tractent turbi-

Veriſſimum enim oraculum fuit civitatis Polonæ: ad quod ora ſua populus Polonus convertebat, ex cuius ore pendebat, à quo compos conſilii, & rerum ſuarum, in quaſcunque ille incubuit, certus redibat: ex cuius ore melle dulciorem audiebat orationem. Hoc diſcrimen eſt, hoc auditores, quod Samoſcius ad ſummam ſcientiam rerum univerſi ſæculi, ad cognitos & perſpectos omnium gentium, nationum, populorum, ex monumentis literarum, mores, leges, inſtituta, conſuetudines, ad id, quod intelligentia penetravit, & notitia complexus eſt, omnium omnis ævi Rerumpub. ortus, incrementa, motus, converſiones, occaſus, earumque prægreſſus,

&

& antecessiones, causasque omnes in memoria habuit: ad hoc inquam adiunxit accuratam & exquisitam rerum domesticarum cognitionem: sine qua nemo, qui, & ubi sit, potest agnoscere: sed semper tanquam hospes & peregrinus in sua civitate versabitur. Samoscium autem verissimè vivam bibliothecam fuisse, possis affirmare. Ille ætates patriæ, ille iura publica imperii, ille privata civium, ille domesticam, ille bellicam disciplinam, ille fœdera cum vicinis populis, pacta conventa cum sociis sciebat: omnium denique humanarum divinarumque rerum notitiam habebat. Felicissimè igitur per eum Respub. omnia & loquebatur, & agebat: nihil ei novum, nihil inopinum, nihil difficile, nihil arduum erat: omnia animo præcepta, præmeditata, pertractata gerebat: ad omnia Reipub. tempora, casus, pericula propè sub manu & consilia, & remedia inveniebat. Verùm

non solùm præsentia bona, vel mala, sed quod multò divinius est, futura, tanquam ab altissima specula, ab excelsa animi sapientia videbat luculentissimè, denunciabat certissimè; nunquam perplexus, nunquam obliquus, nunquam falsus. Hoc est, hoc, auditores, demum sapientem esse, non modò, quæ ante pedes sunt, videre, sed longè in futurum prospicere, ut dixit ille. Hunc talem, ac tantum, magnus ille animo, sapientia, virtute, Stephanus Battoreus Rex Poloniæ, postquam ad imperium venit, diligenter quæsivit; morum, consuetudinum, legum, iurium, totiusque Reipub. gnarum: sine quarum rerum scientia Rempub. dextrè gerere videbat se non posse. Maiorem invenit Samoscium, quàm quærebat: non solum in pacis artibus consultissimum, sed in bellis fortissimum, felicissimum, ut vidit eum, ut cognovit, omnibus dignatus est, quibuscunque maximis

mis potuit, quæ summæ illi virtuti debebantur. Fecit eum imprimis legum omnium tam publicarum, quàm privatarum huius imperii custodem. (is enim legibus, & moribus Poloniæ est supremus Cancellarius) Magnum me hercule munus, tantique momenti, quanti sunt ipsæ leges: salus nimirùm, ac anima civitatis, verùm nulli, quàm Samoscio convenientius, qui ipse anima, ut sic dicam, fuit legum, ac iuris. Putabant plurimi nostrorum imperiti rerum quidem, sed prompti manu, & ferro viri, longissimis spaciis à se dissita esse ista, Minervam & Martem, literas & bella, libros & tela, nec in unum concludi posse. Verùm laudatissimè sapientissimus Rex iudicio suo illorum stultitiam condemnavit: Samoscius virtute refutavit: Regis iudicium mirificè comprobavit. Creatus enim à Rege Imperator exercituum, Deũ immortalem! quæ, & quanta documenta dedit:

non frustra ab antiquissimis, iisdemque sapientissimis, Palladem armatam statui solitam. Tantus Imperator in omni genere belli fuit; præliis, oppugnationibus, totiusque belli instrumentis, & apparatu: ut neminem ducem post exortam Poloniam parem, neminem eorum, quos uspiam legimus, maiorem extitisse unquam ostendere habeamus. Quatuor censet ille has res in summo Imperatore inesse oportere: scientiam rei militaris, virtutem, auctoritatem, felicitatem. Quę res ex his, obsecro, illi defuit, aut potius quæ non summa in illo fuit? scientia cernitur in exercitu ducendo, in castris metandis, in locis capiendis, in urbibus, ac arcibus obsidendis, expugnandis, capiendis, in arte conciliandorum hominum. Quis illo in his omnibus fuit scientior? qui omnibus bellis, quæ à regibus Poloniæ hac tempestate, qua vixit, gesta sunt, non interfuit solùm,

ſed etiam præſuit. Qui Imperator plura bella geſſit, quam alii legerunt: plures urbes cepit, quàm alii viderunt: plures victorias rettulit, quàm alii concupiverunt: plures triumphos egit, quàm alii ſpectaverunt: &, quod divinum eſt quiddam, ſine ulla unquam offenſione, nulla ſuorum iactura. Nec ſine cauſſa. Nihil enim unquam egit, nihil eſt molitus, quod non priùs conſultum, cognitum, exploratum haberet: opportunitates, loca, tempora, acceſſus, receſſus ſciebat. Nemo caſtra metari elegantiùs, nemo loca capere opportunius, nemo præſidia collocare tutiùs, nemo acies inſtruere melius ipſo potuit. Nunquam igitur victus, ſemper victor: nunquam offenſor, ſemper triumphator extitit. In oppugnationibus verò, ubi foſſæ ducendæ, ut tanto intervallo, tanta vi unumquodque bellicum tormentum muros ferire, penetrare, diruere poſſit,

Archimedea arte circuli, trianguli, aut quadrati usu, tum aliis instrumentis conficiebat: Hinc fiebat, nullam tam munitam esse potuisse urbem, aut arcem, quæ virtuti illius esset inexpugnabilis: ut ad quamque venit, vidit, fregit, vicit, cepit. Virtutem autem illius, quis satis aut demirari, aut verbis consequi possit? Laborem in negotiis, fortitudinem in periculis, industriam in agendo, constantiam in perficiendo, longè maiorem, quàm in Pompeio. Laudatur Alexander Macedonum Rex, & maximus omnium Imperatorum iudicatur: & iudicatur non à Phormione aliquo, qui nunquam ipse castra, nunquam hostem viderit, sed ab Annibale summo ipso Imperatore, qui in castris natus, in castris educatus, cum Romano populo totius orbis terrarum victore, multos annos de imperio dimicavit: laudatur, inquam, ex eo, quòd parva manu innumerabiles

biles exercitus fudisset, quodque ultimas oras, quas visere supra spem humanam esset, peragrasset. Sed si Annibal reviviscere, & bella ab Alexandro gesta cum iis, quæ à Polonis duce Samoscio gesta sunt, quasi ad trutinam examinare posset, sententiam mutavisset: & palmam ab Alexandro ad Samoscium transtulisset. Quid enim? tantus Imperator non facilè sensisset, quid interesset cum Dario homine enervato deliciis, fracto voluptatibus, exarmato ignavia. & cum Ioanne Basilide viro multis domi, ac militiæ rebus clarissimo bellum gerere. Huius potentissimi Europę, Asiæque Regis Stephanus Battoreus Poloniæ Rex, duce Samoscio, innumerabiles copias parva manu fregit, vicit, ad accipiendas à Polono populo leges compulit, Livoniam ab eo recuperavit. Sed ubi locorum? Deum immortalem! ad septemtrionis usq; oras ultimas, loca sylvarum solitudinibus

nibus invia, cœli crudelitate inhospita, dira nive, ac gelu horrida. Vbi ei non ſolùm cum bellicoſiſſimis hominibus illi cœlo familiariſſimis, ſed cum ipſa locorum natura uſu venit pugnandum. Verùm in iſto bello, quanquam ductu Ioannis Samoſcii non modò affecto, ſed etiã confecto; quia tamen divi Stephani Regis non modò auſpiciis, ſed etiam auxiliis geſto, cui ille heros fortiſſimus, non ſolùm præfuit, ſed etiam interfuit, nonnihil poteſt magnitudo talis, ac tanti Regis de laudibus Samoſcii delibare. Si iſta laudum delibatio poteſt appellari, ac non potiùs ſumma laudum acceſſio, quòd ſapientiſſimus ſimul, ac fortiſſimus Rex vidit, & iudicavit, a ſe tale ac tantum bellum confici non potuiſſe, niſi tali, ac tanto viro uſus in eo gerendo fuiſſet. Sed ad ea veniamus, quæ proprio Marte ab eo, etiã ſine Theſeo, ut eſt in proverbio, ipſum ſummum fuiſſe Imperatorem

mirificè

mirificè comprobârunt. Mortuo enim Divo Rege Stephano, & Reipub. ad interregnum lapsis temporibus, hic solus fuit, qui, ut cœlum Atlas humeris portare traditur, sic ille res Polonas sustinebat. In maximo comitiatu ad VVarschaviam, cùm pro legibus contra libidinem, pro libertate contra servitutem, pro iure contra vim, pro imperio contra factionem fortissimè stetisset: effecit, ut maior, & melior pars civium, liberè, atque ordine posset, quæ sentiret de summa Repub. statuere. Omnibus igitur imperii Poloni ordinibus suffragantibus, legibus, & more maiorum, designatus est Rex Poloniæ is Sigismundus tertius. Sed cùm adversa factio contra ius, & fas, Maximilianum Archiducem Austriæ designâsset, datum est à Repub. Ioanni Samoscio negotium, videret, ne quid detrimenti Respub. caperet. Is, ut fuit legum custos vigilantissimus, libertatis defensor acerrimus,

Craco-

Cracoviam proficiſcitur, ſedem ac domicilium imperii Poloni deſignato Regi Sigiſmundo, ſervaturus. Quid multis opus eſt? ad arma cum Maximiliano ventum eſt. Maximiliani copias, Cracoviam oppugnatione infeſtantes, ad ipſa urbis mœnia fundit: ipſum Maximilianum novo, ac validò exercitu auctum, ad Bicinum conſequitur: ſignis collatis vincit, capit, in triumpho Regi ſuo ſiſtit. Quæ unquam fuit victoria illuſtrior? pro quibus illius cùm de patria, tùm de Rege ſuo meritis, Deus Opt. Max. tanta cum auctoritate munivit, ut nemo poſtea hoſtis, non modò arma illius, ſed nec vultum quidem potuit ſuſtinere. Scytarum gens barbarie immaniſſima, multitudine innumerabilis, bellicoſiſſimo ſuo Imperatore Caſſigero, fines imperii Poloni tranſire tentavit, quam adverſùs, rapta valde exigua manu ſuorum Samoſcius, ad Cicoram caſtra eſt metatus. Inter maximos impera-

pera-

peratores poniturPyrrhus, quòd castra metari ſcierit, quis ſcientiùs illo tempore caſtra metari potuit? Vt iis ſolis hoſtem in armis exercitatiſſimum, in præliis fortiſſimum, ac potentiſſimū, conturbaverit, terruerit, perculerit: effecit hoc Samoſcius. Si in eorundem ſummorum imperatorum numero ſtatuitur magnus Alexander, quòd pauca manu magnas hoſtium copias fundebat, quis minore manu maiores copias unquam profligavit? octuaginta millia Scytarū in armis fuêre: quos Samoſcius tribus Poloni militis millibus infeſtando, iaculando, cædendo, ita afflixit, ut pacem peerte, arma ponere, leges accipere, victore Samoſcio neceſſe haberent. Quod ſi quiſpiā eſt, qui hoc ſibi vindicaverit, in aliis certè potuerit, quibus vinci & ſervire non eſt novum, in Scytis non potuerit, quæ ſola gens ex paucis nunquam fuit perdomita. Verùm abhinc protinus vix reſpirare,
&

& paci morem ponere datum est, ecce Daciæ ulterioris tyrannus Michael, omni copiarum genere abundans, Daciam citeriorem, populi Poloni provinciã aggreditur. Quid dicam, spiritibúsne hostium populi Poloni, an in solentia affluentis perpetuò fortunæ inflatus, aut potiùs infatuatus, tam audax facinus aggressus fuerit? Sed credibile est magnitudine copiarum, quas numerosissimas, ex bellicosissimarum gentium populis, trahebat; fretus magnitudine victoriarum ex potentissimo Asiæ tyranno Turca toties deportatarum elatus, in hanc mentem est impulsus. Felicissimus futurus, si ex alio mustaceo, ut est in proverbio, laureolã petere voluisset. Quid enim eo esset feliciùs, si importunissimum Christiani nominis hostem Turcam coercere, distrahere, infestare, exterminare perseverasset? certe immortalem suo nomini gloriam comparasset. Verùm nescio

nescio quæ mala mens ipsum impulit, vt potiùs segetem ac materiam gloriæ suæ relinquere, quam dedecoris & ignominiæ labem quærere maluerit. Quid enim aliud quæsivit? Trahebat secum Moldaviam, Serviam, Transilvaniam : sed paucis velitationibus vim ac robur nostrorum expertus, quamvis paucorum, ducis vero nomine consternatus, loco motus est, receptui intra cavernas montium & sylvarum cecinit. Ad Thelesinum loco munitissimo capto, exercitu instructo, prælii copiam fecit : sed signis collatis, mox acies eius inclinata, ferre virtutem nostrorum non potuit : hostes fusi, fugati, multa millia cæsa, ipse Michael per iuga montium cum paucis in Vngariam fugit. O singularem imperatoris nostri virtutem auditores : Scandebergus in eo renatus dicebatur : Turcarum, Vngarorum, Germanorum, plures ac validos exercitus toties fuderat : is qui primò

 adven-

adventum Samoſcii ferre non potuit, vim ſuſtinere quomodo poterat? Hîc iam fortuna populi Poloni deſiderabatur, vt perdomitis longè lateque hoſtibus, pacata quieſceret: niſi perfidia Caroli, Sudermaniæ ducis, non ſatis ſibi putaſſet Sueciæ Regnum intervertere, niſi idem perfidiæ virus in Livoniam transferret: tranſtulit & infecit adeò, vt traiecto exercitu, totam ferè Livoniam occupârit. Venit igitur in poteſtatem Caroli Livonia, provincia populi Poloni, non ita pridem, eodem duce Samoſcio, ex potentiſſimo hoſte, Moſcoviæ duce, recuperata. Quid miremur priùs, ſceleratiſſimamne perfidiam Sudermani: qui patruus, adverſus filium ex fratre, ſceleratum ac nefarium bellum ſuſcepit: an furorem Suecorum, qui illum ſunt ſequuti: an potiùs pietatem incredibilem Ioannis Zamoſcii, qui oblitus ætatis ſuæ ſenilis, oblitus fractæ iam infinitis laboribus va-

letudinis,

letudinis, oblitus quàm longissimum iter iret, quàm omni miseriarum genere infestissimum, ibi se totum tulit, vbi hostile incendium, patriæ damnum, Poloni nominis labem conspexit. Quod tamen sævissimum bellum modò non tertio pedatu, vt dicitur, confecisset: si illi tantum cum hostibus, quamvis perfidis, quamvis temerarijs esset pugnandum. Sed pugnatum est atrociùs, cum fame, siti, morbis, algu, & gelu sævissimo: atrociùs cum exercitu optimè merito, non optimè habito. Provincia à Carolo ad internecionem devastata; hinc fames, stipendia & supplementa exercitui frequentius retenta quam data: hinc discessiones. Videres, ô dolor! ô pudor! imperatorem fortissimum Poloni exercitus, cum lachrymis precabundum milites prensantem; manerent, perferrent, obdurarent: infectis rebus non abirent: videres ipsum in oppugnationibus inter

media tela tormentorum volitantem: ictu globi truncatam frameam vibrantem: ſub muros fortiſſimè tamen nitentem: in caſtris, ſub pellibus inter gregarios milites viliſſimo cibo, ſordidiſſimo foculo, ſenile corpus ſuſtentantem: ſimul & imperatoris & militis munia obeuntem: ærarium quantum potuit præſtantem: interim tamen provinciam conficiebat, hoſtes ſubmovebat, arces ac vrbes munitiſſimas recipiebat, vbique victor redibat. Verumtamen huius belli ſævitia confecit eum: hoc ille vltimum teſtimonium pietatis ſuæ in patriam reddidit, cum infracta quidem valetudine, ſed victor tamen domum reverſus obiit. Ah lugubre Volmarum, Felinum, Bialokámienum, non es tanti nec tota Livonia! Sed Samoſcio tanti erat mortem obire, dummodo cives à perfidia & violentia hæretica, patriam & Regem à dedecore & damno liberaret. Quid intereſt inter

ter, non dico, Codrum & Decios, qui ſe pro populorum ſuorum ſalute morti devoverunt: ſed inter eos, qui veræ religioni, contra falſam, ſanguine fuſo teſtimonium reddiderunt: vnde & martyrum nomen invenerunt. Breviter, non pro rerum magnitudine, ſed pro temporis neceſſitate, bellica eius facinora memoravi: quæ illum ſummum fuiſſe imperatorem declarant. Sed quoniam bellicas laudes ſolent quidam extenuare verbis, eaſque detrahere ducibus, communicare cum militibus, ne propriæ ſint imperatorum: ad eas venio, quæ ſocium habent neminem: ex quibus nihil centurio, nihil præfectus, nihil cohors, nihil turma decerpit: quæ ſunt maximæ: prudentia ſumma in gerenda Repub. cuius illa ſunt duo maxima capita: vnum, quòd ſemper ille totum corpus Reipub. curabat, alterum, quòd ſic tuebatur vtilitatem civium, vt quicquid ageret, ad eam referret:

oblitus commodorum ſuorum. Solent alii vni parti Reipub. conſulere, alteram deſerere, aut negligere: ſolent regibus aſſentari, civium libertatem & commoda negligere: quinetiam aliqui perdere. Ii rem perniciosiſſimam in Rempub. inducunt, ſeditionem atque diſcordiam: ex quo evenit, vt alii populares, alii regum ſtudioſi ſint & eſſe dicantur. Samoſcius, & omnium regum Poloniæ, cum quibus vixit, maieſtatem ſemper ſacroſanctè non ſolùm amavit, coluit, obſervavit: ſed etiam tuebatur: & Reipub. ac civium commoda atque libertatem acerrimè defendebat. Sapientiſſimè moderabatur hanc navim, veluti inter Scyllam & Charibdim: ne qua pars Reip. offenderet: ne quid detrimenti acciperet: vt tota integra, ſarta tectáque duraret: vt ad portum boni publici navigaret: ita libertatem patriæ ac civium tuebatur, vt regiam maieſtatem ſacroſan-

ctam haberet: ita rursus reges colebat, vt iura, leges, incolumitatemque Reipub. sanctissimè custodiret. Non vnius, sed vniversorum studiosus erat: omnibus consultum volebat: seditiones ac discordias odio habebat; quod verum ac rectum erat, semper & prudenter sentiebat, & liberè dicebat. Testantur hoc illius pro regum suorum incolumitate & maiestate, cum civibus dimicationes: testantur rursus ad reges fusæ, nonnunquam cum lachrymis, cohortationes, preces, obtestationes pro Repub. vt eam ament, defendant, tueantur, obliti commodorum suorum. sed etiam in extrema vitæ tegula quum staret, id quod antiquissimum per omnem vitam habuit, moriturus, more solenni confessus est, & supremis verbis protestatus, & tabulis mandavit testamenti. Verba eius audite. *Secundùm Deum, inquit, maximè in terris, Serenissimos reges meos, & Rempub. non as-*

sentatorum more, sed sincerè colui: quibus fidem integram inviolatamque servavi: & eorum dignitatem foris, & libertatem charissimam domi semper habui. Qua in re certè nulla ex parte læsam conscientiam me habere, subiturus etiam Dei iudicium profiteor. Civibus meis quibusque, qui me læserunt ignosco, & ab iisdem mihi ignosci expeto. Pietatem erga patriam, observantiamque erga Regem, commendo: vt luxum & discordiam fugiant quàm maximè, & fæneratorum avaritiam publico consensu coerceant rogo. Pro me nihil aliud quam memoriam qualiumcunque meritorum meorum, postulo. Confido S. R. Maiestatem, patriam hanc nostram, quæ illum excepit, & aliis prætulit, ac suorum sanguine in regno confirmavit, constanter redamare: amor autem meus facit, vt eum vel currentem etiam hortari debeam. Privatim verò ab Maiestate Regia animum erga vnicum filium ac domum meam, peto; cuius curæ, benignitati, & autoritati, præcipuè eundem

filium

filium meum commendo, & quasi de manu trado, in sinuque eius depono. Si quis est, qui sentiat, aut dicat serenissimo meridie non lucere, idem dicet (sentire enim nihil potest) Samoscii merita esse obscura, monita autem & preces eius, ac vota non sanctissima. Vtinam verò eorum, vtinam ô Samosci compos fias: non dubium est, quin felix ac beata Respub. sit futura. Quam etiam tum singulariter beavit, quum iudicia à regibus ad populum transtulit. Ille enim transtulit; qui auctor, inceptor, perfector, sapientissimo ac fortissimo Regi Stephano Battoreo fuit, vt translata velet. Nam quum infesta vario genere bellorum Reipub. tempora essent: ille autem rex bellicosissimus nisi præsens vbique, defendendis finibus imperij adesset; pati non posset: iudicia, vel propter multitudinem actionum, vel propter fori, interdum vsque ad vltimos fines, in plures annos quandoque remo-

tionem: non modò cum magna difficultate, & temporum ſpatijs, ſed etiam cum magno ſumptu peragebantur. Vidit hoc Samoſcius, & indoluit: protinuſque Regi auctor fuit: vt potiùs mallet de maieſtate & auctoritate ſua regia detrahere, quàm de commodis civium. Hoc eſt, hoc Senatorem eſſe. Non magis igitur Stephani Regis, quàm Ioannis Samoſcii beneficio, habetis iudiciorum tribunalia, ex equeſtri veſtro ordine, inſtituta. Neque verò in publico ſolum hanc divinam animi æquitatem habebat, ſed etiam privatim. Nunquam ille niſi adverſus iudicatum hoſtem patriæ ferrum ſtrinxit, nihil citiùs quàm privatas iniurias obliviſci ſolitus; quas obliviſci nefas putabat, non armis, quamvis poterat, (vt ſolent nunc plerique) ſed iure perſequebatur ac diſceptabat. Vi neminem vnquam preſſit: ab omnibus inteſtinis contentionibus alieniſſimus erat: de inimicis

micis, aut tacebat, aut honorificè loquebatur: à conviciis & maledictis abhorrebat. Quæ omnia ab excelso illius animo proficiscebantur. Hanc singularem illius animi magnitudinem, comitabantur illæ principes virtutes: magnificentia in agendo, munificentia in dando, constantia in perficiendo. Deum immortalem! quid ille in vita egit, nisi magnum? Non solùm ornamento, sed etiam munimento regnis & imperiis sunt vrbes. Contemplamini Samoscium, Sarogrodum, Ivvangrodum, & alia oppida. Samoscium certè abhinc triginta annis conditum, cum qua vrbe Poloniæ, sive elegantia locorum, sive frequentia hominum, sive pulchritudine ædificiorum possit comparari? murorum certè, qui circumducti sunt, & propugnaculorum insuperabili munimento, cum nulla potest comparari. Vrbibus non solùm ornamento, sed etiam honestamento sunt templa, muni-

munimento etiam arces; quid templo Samosciano magnificentius? sive materiæ, sive figuræ, ac formæ elegantia? quid arce elegantius? Verùm & Vrbes, & templa, & arces horrent, & squallent, nisi sint homines culti, morati, sapientes. Huius rei gratia sapientissimus Samoscius instituit in eadem vrbe sua Academiam, cultissimum seminarium omnium bonorum, artium optimarum, scientiarum, virtutum: seminarium Ecclesiæ Dei sacerdotum: seminarium Reipub. bonorum civium: seminarium omnis generis hominum, omni ordini, conditionique huius imperij vtilium: lucem sapientiæ, quæ non solum huic Roxolaniæ parti, sed vbique gentium dux sit honestæ vitæ, magistra morum, officina virtutum. Ad hanc regendam, lectissima quæque ingenia, ex Academia Cracouiensi evocavit, honestissimis stipendiis collocavit, certis laborum præmiis, provt

cuius-

cuiusque vitæ institutum postulat, auctoravit: & perpetua autoritate iuris firmavit, libertatibus, & immunitatibus, cùm à sanctissima sede Apostolica Romana, tùm à Serenissimo Rege, atque vniversa Repub. impetratis, non modò munivit, sed etiam ornavit: Hippeumque appellavit. Præter enim cæteras Academias, quæ in hoc imperio reperiuntur, hoc Samosciana habet peculiare, quòd quanta quanta est, tota sic est conformata, vt equitum, hoc est, nobilitatis Polonæ institutioni sit accommodatissima, sive disciplinarum delectu, sive tradendi via, ac ratione. Scilicet sapientissimo illi homini, cui omnia viscera, & medullæ Reipub. nostræ fuerunt notissimæ, non facilè veniebat in mentem, quibus artibus iuventus Polona conformata, vtilis Reipub. efficiebatur, & quibus non. Vidit, vidit ille, ideo ex præfinito necessitatis civium Polonorum, totam ratio-

rationem institutionis statuit, & ordinavit. Habent igitur reges, principes, habent primates & proceres in Samoscio, non solùm quod admirentur, sed etiam quod æmulentur, & imitentur. Primatum est, principum, & regum, vrbes condere: condebat Samoscius: templa ædificare, ædificavit Samoscius: Academias instituere, instituit Samoscius. Denique, omnia, quæcunque præclara, & magnifica, partim perfecit, partim affecit Samoscius. Quæ laus solidior est in illo, quàm in alijs. In cœlum laudibus tollitur Franciscus Galliarum Rex: in cœlum laudibus tollitur Laurentius Medices Florentiæ princeps, quorum ille in Gallia, hic in Italia, eximia liberalitate in viros doctos, ex tenebris in lucem optimas literas evocârunt: magnoque non solùm fructu, sed etiam gloria cives suos auxerunt. Et meritò tolluntur in cœlum laudibus. Quis enim est,

aut

aut esse potest Rex, sive princeps laudatus, nisi hæc duo genera hominum foveat, promoveat, evehat: fortem militem, & doctum virum: alterum foris, alterum domi, mirificè necessarium: qui id non faciat, nec sibi vnquam, nec Reipub. vtilis, veræque laudis expers est futurus. Fecerunt id ergo omnes laudatissimi Reges, principes: sed tamen Reges, & principes, partim ex communi, partim ex amplissimis patrimoniis liberales erant: noster Samoscius nec nomine, nec opibus, sed dignitate Rex, & princeps: non publicas, sed proprias: non relictas, sed quæsitas propria industria opes, largè, & alacriter, in Reipub. salute collocavit. Considerate quæso, qui privatis rebus propter commune bonum non pepercit, quem eum in publicis fuisse existimatis? Quæsitus aliquando, quare huius loci, atque ordinis homo, quod plerique omnes faciunt, nullos thymelicos & sym-

symphoniacos haberet, respondit: Academicos Professores suos symphoniacos esse: Typographiam verò suam esse musicam. Quæ vox potest esse magnificentior? Scilicet ille magno, & excelso animo vir, nullum acroama dulcius esse, quam sapientiæ declarabat: nullam animi præsentiorem recreationem, quàm ab honestis artibus, & scientiis sentiebat. Nec eum ratio fefellit. Hæc enim symphonia, non solùm has regiones suavissima doctrinarum auditione erudivit, sed per vniversum orbem terrarum delata, non modò Samoscii, sed cum eo totius Poloniæ nomen, ac gloriam propagavit. Populi enim Poloni laus est, esse in Polonia Academias frequentiores: vnde non modò discamus, sed etiam doctissimas regiones doceamus, & literarum monumentis augeamus. Dictitare solebat: si mihi tam dives arca esset, ex qua cives Polonos omnes ditare possem, ditâssem; nunc

quùm

quùm recta liberorum institutio omni auro est preciosior, huius perennem fontem aperui illis Academiam, vnde eam filii civium haurire poterunt. Quæ illustrior, sive ad honestatem, sive ad diuturnitatem munificentia? Iudicate, vtrum fingi, cogitariúe aliquis possit, qui facultates suas pulchrius collocare potuerit, quàm Samoscius collocavit. Sed ad illas virtutes veniam, quæ non adeò ex arcâ, quàm ex animo deprompte, causam earum sustinent, ex quibus istæ tanquam ingenuæ proles progenerantur. Ex qua enim radice pullulasse putatis, tantos pro Repub. pro bono communi, pro hominum salute labores, solicitudines, curas, vigilias, de ipsâ vitâ dimicationes? Quanquam enim magna est virtutum, laborum, periculorumque merces, magnum præmium commemoratio nominis, sempiterna laus, & gloria rerum præclarè gestarum: cuius ille amo-

rem honestissimum non solùm confitebatur, sed etiam consecutus est: nec solùm consecutus est, sed etiam orbis terrarum finibus terminavit. Verumtamen non his regionibus vitæ suæ spacium circumscribebat Ioannes Samoscius, non his limitibus cogitationes suas terminabat, maioris gloriæ stimuli animum illius concitabant: parui, & erronei animi esse ducebat, vt is, qui ad extremum spatium nullum tranquillum, atque otiosum spiritum duxerit, per exigui sæculi curriculum, tam leve præmium reportare satis existimaverit. Omnium igitur clarissimarum virtutum caput, & fontem solum, ac fundamentum habuit sanctissimam religionem, ac fidem vnicam Catholicam Romanam. Hanc solam credebat certissimè, ac verissimè, ostium esse vnicum ad gloriam immortalem: non hanc, ex testimonio hominum, licet bonorum, collectam; sed illam Dei Opt. Max.

gratia ac dono collatam. Hac ille, tanquam regula, omnes actiones suas metiebatur: hac, ceu sæpimento, ac vallo, vallabat: pro hac perpetuò contra infidos, contra schismaticos, contra hæreticos, dimicabat. Huius extremo testamento vnicum filium hæredem instituit, hisque verbis est alloquutus. *Te, charissime fili, non modò hortor, verumetiam obtestor: primùm quidem, vt Deum & pietatem ante omnia colas: eamque, non modò potissimum, sed solum quasi bonum, aut omnium bonorum vnicum fundamentum iudices: imprimis religionem Catholicam constantissimè tuearis, hæreses, nouaq́; dogmata, quæcunque, quocunq́; etiam nomine obtrudantur, fugias: ac si fortè Regni amplissimi civem te læteris, ijs maioribus, qui meritis suis aliquam tibi nominis famam reliquerint: tantò magis præstantiore parente, Ecclesia Catholica lætandum tibi statuas: quæ non modò tot Regum, atque principum, sed quod longè*

præclarius, omnium ſanctorum communis mater eſt: & in cuius gremio mori felicius eſt, quam ab initio naſci, cùm non naſci ſatius ſit, quam in hac non mori. Hanc etenim obteſtationem illuſtriſſimis operibus conſignâſti. Quod enim illuſtrius eſt opus hominis Catholici, quàm integerrimâ fide, ſpe fidiſſimâ, charitate ardentiſſimâ, obedientiâ benevolentiſſimâ, Catholicæ Eccleſiæ, hoc eſt, Deo ipſi, cum votis, ſupplicationibus, precibus, intimè adhærere? Quod maius opus, quàm iuvandæ patriæ totum ſe dare, excitare afflictos, opem ferre egentibus, totum ſe vſibus hominum tradere? Quod verius opus, quam ita viventem, vſque ad extremum vitæ ſpiritum, benè agendo non defatigari? verbis opus non eſt, luce ſunt clariora omnibus, hæc omnia fuiſſe in Samoſcio: in votis, ſuppliciis, precibus ad Deum fundendis, noctes, atque dies perſeverabat ardentiſſimus: ſacrorum, & rituum

tuum, quæ Ecclesia Romana probavit, obseruantissimus: in communione sacramentorum frequentissimus: in operibus pietatis largissimus. Testantur pietatem templa, altaria, magnifico opere, ac sumptu constructa, preciosissimis apparatibus ornata: testantur ordines, & collegia sacerdotum dotata: testantur donaria in subsidium pauperum, tam literis operas navantium, quàm civium legata: testantur ptochodochia ædificata, & munerata. Quod si vt sanctissimi homines senserunt, decretisque publicis sciverunt, vtile, & necessarium est, esse seminaria, in quibus iuventus piè, ac sanctè, à ministeriis divinis futura, instituatur, Academia quoque Samoscensis in in opere pientissimo illius iustissimè debet memorari. Cuius pietatis, quùm non solùm auditor, sed etiam spectator esset: nec spectator solùm, sed admirator Clemens octavus Pontifex maximus, toties animum

hunc eius exoſculatus, honorificentiſſimè ſcriptis literis laudavit, auguſtiſſimaque munera ex ſanctuarij ſui, imò totiùs cætus Chriſtiani theſauro deprompta, petenti dedit liberaliter: quibus nunc nova templa, novis gratiæ divinæ muneribus quaſi animata, ſalutariùs à cætu Chriſtiano frequentantur, & celebrantur. O divinam herois noſtri pietatem, auditores, qui loca paullò ante horrida, & inculta, ferarum latibula, non ſolùm frequētiâ hominum, ſed, quod maius eſt, divini cultus ſtudiis, fecit eſſe celeberrima. Præſciverat hunc, & prędeſtinaverat Deus Opt. Max. talem futurum: idcirco tanta illum felicitate beavit, quâ omnes noſtrorum Imperatorum, omnes exterarum gentium, potentiſſimorumque populorum, omnes clariſſimorum Regum res geſtas ſuperavit. Magnas res geſſit Cyrus Perſarum imperii conditor, Aſiæ & totius orientis domitor: ſed infelix demum,

demum, quùm in fœmineas insidias præcipitatus, exercitum & vitam simul perdidit: nulla talis in nostro offensio, semper victor, nunquam victus, vsque ad extremum vitæ spiritum perduravit. Magnas res gessit magnus Alexander Macedo, imperii Græci auctor, Persici eversor: sed infelix: primum fortuna, deinde vino ebrius: commessator, amicorum charissimorum interfector, peregrè suorum insidiis obiit. Nostrum heroem, nec adversa fortuna vnquam fregit, nec prospera inflavit: plus semper genio negabat, quàm indulgebat, imò quàm necessitati satisfaciebat: amicorum observantissimus, ab inimicis cautissimus. Potentissimus fuit populus Romanus virtutibus bellicis Scipionum, Syllæ, Pompeii, Iulii Cæsaris: virtutibus vrbanis, Ciceronis, Catonis. Sed Samoscius felicior Scipionibus: quorum maior Linterni exulavit, maior à suis in cubiculo

est interfectus: felicior quàm Sylla, qui resperſus ſanguine ſuorum civium, crudelitati finem poſuit, inopiam cędendorum: felicior Pompeio, qui civili bello victus, eunucho imbelli iugulum præbuit: felicior Iulio Cæſare: qui oppreſſor libertatis, everſor legum, tyrannus patriæ, civili ferro atrociſſimâ morte obiit: felicior Cicerone, qui nullus prope in rebus bellicis, primum exul, deinde proſcriptus, ſubiecit caput ferro interfectoris. Duabus tamen rebus ſimilis: vna, quòd ambo fuerunt doctiſſimi & eloquentisſimi: altera, quòd ambo libera Repub. Patres patriæ ſunt appellati. Magnus autem Samoſcius, rebus geſtis æqualis Scipionibus, Syllæ, Pompeio, Iulio Cæſari, doctrinâ & eloquentiâ Ciceroni, & felicitate omnibus his ſuperior: nunquam ſanguinem civilem vidit: incolumem patriæ libertatem conſervavit: illud in ſe convertit, quod de illo

Cenſorio

Cenſorio Catone proditum erat: fuit optimus civis & Senator, optimus Orator, optimus Imperator. Catonis tamen virtus, flamma invidiæ aduſta, conflagravit: Ioannes Samoſcius, omnem invidiam virtute ſuperavit. Iam fractâ valetudine ex Livonico bello rediit: neque tamen hæc eum à ſalute Reip. eſt remorata. Causâ Comitiorum VVarſchaviam ivit, ſed quaçunque ivit, omnis populus certatim effundebatur gratulabundus, conſervatorem, patronum Polonię, Patrem patriæ ſalutando: tenſis palmis in cœlum, vota & ſupplicia pro ſalute illius ſuſcipiendo. Cui vnquam poſt Poloniæ memoriam, talis triumphus contigit? Cantabatur cum plauſu Cęſaribus Romanis ille verſiculus:

De noſtris annis tibi Iuppiter augeat annos.

Sed iã non libera Repub. ſervorum & adulatorũ ſervitus & adulatio, illas non veras, ſed fictas voces extor-

quebat. Ioannes Samoſcius in Reſpub. liberrima, à liberrimis hominibus, Pater patriæ eſt appellatus: ſupra omnem invidiam caput extulit. Imò ex ipſa invidiâ clariſſimum triumphum egit: omnium triumphorum decus. Rediit à Comitiis domum, debiliſſimo corpore, ſed ânimo vegetiſſimo: ſenſit ſe ex huius vitæ ſtatione evocari: ab illo ſummo omnium Imperatore: ſacris Chriſtianis ſe armavit: & iam funeris ſui cantator ipſe, tumulo ſuo, hæc verba concepit, & inſcribi iuſſit: *Ioannes Samoſcius, quicquid mortale habuit, hîc deponi iuſſit.* Magno ac invicto, vt ſemper fuit, animo, inter ſermones, de æternâ illa beatitudine, de præmiis bonorum, obdormivit. O lux Poloniæ extincta es: ô turris fortiſſima fracta es. Dum vivebat, duo hæc optabat: vnum, vt patriam liberam relinqueret: alterum, vt filium decurſo artium optimarũ curriculo, excultum & eruditum conſpiceret.

ſpiceret. Nam hac etiam optatiſſima parentibus felicitate cumulatus eſt, Thoma Samoſcio: qui ſuſceptus ex illuſtriſſimâ & lectiſſimâ coniuge Barbara, Comite à Tarnovv, non ſolùm ore patrem refert, ſed etiam indole & ingenio: mirifica memoriæ capacitate, diſcendi celeritate, intelligendi acumine: vt illi pater non ſolum patrimonium, ſed etiam gloriam hæreditate reliquiſſe videatur. Vtrumque igitur conſecutus eſt. Exantlatis enim ſexaginta trium annorum laboribus, decurſis honoribus, domitis hoſtibus, pacatis finibus, in libera Repub. mortuus eſt: alterum reliquit iis continuandum, quorum curæ domum ſuam vniverſam commendavit: Georgio Samoyski, Epiſcopo Chelmenſi, Abbati Cervenecen. cognato & dilecto ſuo: Nicolao Zebrzydovvski Palatino Cracovien. ac Generali, affini ſuo: Marco Sobieski Palatino Lublinen. Staniſlao Zolkievvski,

Caſtel-

Caſtellano Leopolien. ac Præfecto Campeſtri exercituum Regni Poloniæ, laborum ſuorum in bellis altero Theſeo. Hi ſapientiâ, virtute, honoribus, ac rebus geſtis, magni & illuſtres viri, cum præceptoribus, quibus ille dum vivebat inſtitutionem in literis bonis filii ſui mandarat, nihil antiquiùs habent, quàm vt ex præſcripto parentis, & deſiderio, educetur, inſtituatur, erudiatur: & qui nunc ſunt in ætate tenellulâ, annorum duodecim, profectus illius in ſtudijs humanitatis, ex his non dubium argumentum ſumitur, fore vt exiſtat dignus & patriâ & parente filius. Quum igitur ita habet, quod non ſolùm ſapientiſſimi homines putaverunt, ſed etiam ſanctiſſima religio Chriſtiana confirmat: qui patriam conſervaverint, adiuverint, auxerint, certum eſſe in cœlo, ac definitum locum: vbi beati ævo ſempiterno fruantur. Ioannes Samoſcius, qui omnibus dum vixit, à

Deo

Deo Opt. Max. muneratus fuit: patriam non solùm iuvit, conservavit, auxit: sed vitam & spiritum pro salute illius effudit: in piis operibus facultates & vitam consumpsit: in hoc curriculo vsque ad finem perseveravit: poteſtne cuipiam dubium esse, quin postquam mortuus est, cœlo receptus, ævo sempiterno fruatur? Fruitur verò, & quod in vivis faciebat, orat obsecratque pro patriâ. Te verò, ô Rex Sigismunde, ô patria, ô cives, supernè alloquitur. Ego iam à vobis nulla præmia virtutis, nulla insignia honoris, nulla monumenta laudis postulo: memoriam laborum meorum & meritorum postulo: in me exemplum statuetis, quâ conditione posthac eos esse velitis, qui se pro salute vestrâ obtulerint, laboribus, periculisque omnibus: ne mentes, ne fraudes, ne tela importunissimorum hostium vobis nocere possint, ego providi: ne ipsimet vobis, ac mihi noceatis,

vestrum est providere. quamquam mihi nihil iam noceri potest: quid enim est, quod mihi iam ad vitæ fructum possit acquiri? Sed vestri fructus sunt, vestra laus, in vobis perpetuum præsidium esse, iis, qui dum vixerunt, perpetuum præsidium vobis fuerunt: hoc bonitas animi, hoc gratitudo, mater virtutum omnium postulat. Hæc ille à patria. A te verò generosissime puer, non iam lachrymas, sed vt memineris, quo & quali parente natus sis: quibus maioribus: vt Patronos tuos ames, colas, observes, studia literarum tractes, Academiam hanc paternam, altricem iuventutis tuæ, ames, tuearis, augeas: vt dignus tanto parente filius inveniaris.

DIXI.

Habita V *Iunii A. C.* MDCVI *Zamoschii.*

Tumulus

MAGNI ZAMOSCI

DOLORE OMNIVM SVMMO DENATI

III IVNI A. C. MDCV.

QVa nituit clara fœcunda Polonia gemma,
Nunc Mors in gelido luxuriat tumulo.
Dicamne heroum exemplar, vitæve, SAMOSCVM?
Vix aluit maius Lechica terra decus.
Hic sibi, non Patriæ vixit satis, attamen, eheu!
Quis vetet occiduas non periisse rosas?
Effundit mœstas natus cum matre querelas:
Iam satis, vt miseris temperet à lacrymis.
Cœlo animam, terræ liquit sua viscera: mirũ est
Hunc tumulum tantum condere posse virum.